

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ V PRAZE
FAKULTA MEZINÁRODNÍCH VZTAHŮ

Obor: Mezinárodní studia – Diplomacie

**Role OSN při potírání drogové kriminality: boj
proti výrobě a obchodování s kokainem v Kolumbii**

(bakalářská práce)

Autor: Marie Němcová

Vedoucí práce: Ing. Radim Sršeň, Ph.D.

2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a vyznačila všechny citace z pramenů.

V Praze dne

.....

podpis studenta

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu Ing. Radimovi Sršňovi, Ph.D., za jeho rady a trpělivost, kterých se mi dostalo při psaní této práce. Děkuji také mé rodině a přátelům, kteří mě podporovali nejen při psaní, ale po celou dobu mého studia.

Seznam použitých zkratk

DIRAN	Kolumbijská protidrogová policie (Colombian Anti-Narcotics Police)
FARC	Revoluční ozbrojené síly Kolumbie (Revolutionary Armed Forces of Colombia)
INCB	Mezinárodní výbor pro kontrolu drog (International Narcotics Control Board)
NPS	Nové psychoaktivní látky (New psychoactive substances)
ODA	Zahraniční rozvojová asistence (Official Development Assistance)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development)
OSN	Organizace spojených národů (United Nations)
UNDCP	Program OSN pro mezinárodní kontrolu drog (United Nations International Drug Control Programme)
UNDP	Rozvojový program OSN (United Nations Development Programme)
UNODC	Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (United Nations Office on Drugs and Crime)

Obsah

Úvod.....	5
1. OSN a narkotika: nástroje a politiky.....	7
1.1 Úmluvy a konvence OSN	7
1.2 Úřad OSN pro drogy a kriminalitu	8
1.3 Programy alternativního rozvoje jako hlavní nástroje protidrogové politiky	9
2. Globální rozšíření trhu s narkotiky	12
2.1 Zabavená množství narkotik a nejvíce využívané trasy při jejich pašování	13
2.2 Země původu globálních drog.....	15
3. Kolumbie a kokain.....	17
3.1 Důvody pěstování kokových keřů a jeho dopady na krajinu a společnost	18
3.2 Programy alternativního rozvoje aplikované v Kolumbii.....	21
3.3 Vývoj kokainového trhu v Kolumbii v číslech	25
3.4 Financování programů alternativního rozvoje	33
3.5 Vliv drogového byznysu na vzájemné vztahy Kolumbie a USA.....	34
4. Hodnocení úspěšnosti protidrogových snah.....	37
4.1 Dopady protidrogové politiky OSN a jejích agentur	37
4.2 Kritické názory ostatních zemí na protidrogovou politiku	41
4.3 Zásady vhodné protidrogové politiky	42
4.4 Zhodnocení dosavadní protidrogové politiky	43
Závěr	45
Seznam literatury	47
Seznam grafů	53
Seznam obrázků.....	53
Seznam schémat.....	53
Seznam tabulek	53

Úvod

Drogová problematika tím, že s sebou přináší korupci, organizovaný zločin a praní špinavých peněz, výrazně formuje vztahy mezi členskými státy Organizace Spojených Národů (dále jen OSN) už několik desetiletí. Právě tato skutečnost je důvodem, proč jsem si vybrala OSN a její protidrogovou politiku jako téma své bakalářské práce. Kolumbijský kokain, jenž je jedním z představitelů tzv. globálních drog, je pro výše uvedené tvrzení typickým příkladem. Pěstování kokových plodin a výroba kokainu mají dopad nejen na životní prostředí, ale i na obyvatelstvo postižených oblastí. Narkotika se v posledních letech stala velkou hrozbou pro svět a řešením tohoto problému se zabývá celé mezinárodní společenství.

Pro tuto bakalářskou práci byla stanovena následující výzkumná otázka: Jakou politiku, instrumenty nebo opatření užívá OSN při redukci výroby a obchodu s nezákonnými látkami, obzvláště pak s kokainem v Kolumbii na počátku 21. století? Mým úkolem je tedy na základě analýzy a popisu ověřit hypotézu, že „Dosud aplikovaná protidrogová politika není dostatečně efektivní v redukci výroby a obchodu s kokainem v Kolumbii.“

První kapitola je věnována všem důležitým mezinárodním dokumentům, jako jsou úmluvy a konvence, které se týkají drog pod mezinárodní kontrolou, a které vznikly na půdě OSN. Charakterizován je také Úřad OSN pro drogy a kriminalitu (dále jen UNODC), jehož činnosti zahrnují nejen vytváření mezinárodní protidrogové politiky, ale i programů na pomoc zemím zápasícím s organizovaným zločinem. Pro lepší porozumění drogové problematice se druhá kapitola zabývá obecnou situací na trhu s návykovými látkami, zvláštní pozornost je věnována kokainu. Záměrem je ukázat spojitosti mezi jednotlivými částmi tohoto trhu a identifikovat tak komplikovanost problému, kterému čelí nejen OSN, ale i celá společnost.

Třetí kapitola opouští obecnou rovinu drogového problému a věnuje se jeho konkrétní podobě. Velice stručně jsou zmíněny historické příčiny, které dovedly Kolumbii až na vrchol žebříčku zemí produkujících kokain. Pozornost je také věnována problémům, které způsobuje kultivace kokových keřů. Dále jsou přiblíženy programy alternativního rozvoje aplikované UNODC v Kolumbii a následující podkapitola obsahuje analýzu dostupných dat týkajících se koky a kokainu na území Kolumbie za posledních deset let, na jejímž základě se pokusím vypořádat účinnost protidrogových opatření. V neposlední řadě je krátce popsána i finanční stránka protidrogového úsilí, která hraje v této

problematicke ústřední roli, a v závěru třetí kapitoly jsou analyzovány dopady drogové problematiky na vztahy Kolumbie a USA.

Čtvrtá a zároveň poslední kapitola hodnotí dosavadní mezinárodní protidrogové snahy. Uvedeny jsou nejen oficiální výstupy OSN a jejích agentur, které mají co do činění s narkotiky nebo rozvojem, ale i jednotlivých členských zemí a také Evropské unie. V závěru je definována vhodná a udržitelná protidrogová politika podle Mezinárodního konsorcia pro drogovou politiku.

Většina použitých pramenů je v anglickém jazyce, protože české publikace týkající se drogové problematiky buďto neexistují, nebo jsou dostupné pouze v zastaralých verzích. Významnou část také tvoří internetové dokumenty OSN, respektive tedy UNODC, které vzhledem k aktuálnosti a obsáhlosti nemají alternativu. Důležitými zdroji velice podrobných informací jsou Světové zprávy o drogách a průzkumy kultivace kokových keřů od UNODC, které jsou vydávány pravidelně každý rok. Ze zdrojů dostupných i v českém jazyce je pak velice výstižná kniha Kokain dějiny od Dominica Streatfielda.

1. OSN a narkotika: nástroje a politiky

Již přes sto let se mezinárodní společenství zabývá drogami a problémy, které jsou s nimi spojené, jako je chudoba nebo organizovaný zločin. Jedním z prvních útvarů založených pro boj s drogami byla Mezinárodní opiová komise, která řešila pouze kontrolu opia. Po skončení první světové války se drogovým problémem začala komplexněji zabývat Společnost národů, jejíž výstupy přenesla do svých dokumentů později OSN.¹

1.1 Úmluvy a konvence OSN

Mezi ty nejdůležitější úmluvy a konvence OSN patří Jednotná mezinárodní konvence o omamných látkách, vydaná roku 1961, doplněná protokolem z roku 1972. Dne 26. 3. 1971 byl založen Fond OSN pro kontrolu zneužívání drog, jehož úkolem byla prevence užívání narkotik, znovu začleňování narkomanů do společnosti a posilování zájmu o pěstování jiných rostlin než koky. Finanční prostředky na výše uvedené činnosti poskytovaly především Spojené státy americké (dále jen USA). Téhož roku vznikla také Úmluva o psychotropních látkách.

Valné shromáždění OSN na svém 39. zasedání (1984) označilo obchodování s narkotiky a jejich užívání jako mezinárodní zločinnou činnost. Dále bylo poukázáno, že se tento trend musí řešit jak na národní, tak i mezinárodní úrovni a to velice komplexně. V červnu 1987 byly přijaty ve Vídni Všeobecné multidisciplinární zásady budoucí aktivity týkající se zneužívání drog a nezákonného obchodu s nimi. Tyto aktivity měly přispět například k zintenzivnění preventivních programů, monitoringu pohybu narkotik a část se věnovala opět drogově závislým a jejich léčbě. Zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN v únoru 1990 ustanovilo období 1991 až 2000 jako desetiletí boje proti narkotikům. Konvence o zákazu nezákonného obchodu s narkotiky a psychotropními látkami byla schválena roku 1988 a v platnost byla uvedena o dva roky později.

¹ KRULÍK, Oldřich. Drogová problematika v současném světě: Nejenom předmět studia politické geografie. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf

1.2 Úřad OSN pro drogy a kriminalitu

Roku 1991 byl založen na základě rezoluce Valného shromáždění OSN č. 45/179 (21. 12. 1990) Program OSN pro mezinárodní kontrolu drog (dále jen UNDCP). Došlo ke sloučení tří oddělení, a to Odboru pro narkotika, sekretariátu Mezinárodního úřadu pro kontrolu narkotik a Fondu OSN pro kontrolu zneužívání drog.² A v roce 1997 vznikl Úřad OSN pro drogy a kriminalitu, jehož hlavní sídlo se nachází ve Vídni. Dále provozuje 20 kanceláří po celém světě přímo v terénu a má také stálé zastoupení v Bruselu. Úkolem UNODC je boj nejen s drogami, ale i se všemi formami kriminality.³ Jeho činnosti jsou koordinovány pomocí dvou programů: programu pro kontrolu drog a programu pro prevenci kriminality. První uvedený se snaží zredukovat produkci narkotik a obchodování s nimi. Druhý výše jmenovaný má za úkol potírat korupci, organizovaný zločin a nelegální obchod s lidmi. Státy, které jsou součástí UNODC, mohou využívat statistické informace, poradenství a také se mohou podílet na vytváření předpisů. Programy jsou určeny nejen pro vzdělávání státních celků, ale i pro širokou veřejnost. Přes 90 % všech finančních prostředků připadá na program pro kontrolu drog a téměř 99 % rozpočtu je financováno z dobrovolných příspěvků členských zemí.⁴

Hlavní úkoly UNODC jsou shrnuty v tzv. Třech pilířích UNODC. Patří sem výzkum a analýza, které rozšiřují povědomí a porozumění v otázkách drog a kriminality. Kooperační projekty uskutečňované přímo v terénu, které mají za úkol zlepšení kapacity členských zemí v boji se zakázanými látkami, kriminalitou a terorismem. Třetím pilířem je asistence OSN při ratifikaci a implementaci mezinárodních smluv a snahy o zdokonalování domácí legislativy týkající se drog, kriminality a terorismu.

Protože většina světové produkce koky pochází z Kolumbie, Peru nebo Bolívie a většina opia z Afghánistánu nebo Myanmaru, spolupracuje UNODC především s těmito zeměmi. Hlavním prvkem této spolupráce je vytváření podmínek, které dají vzniknout alternativnímu a udržitelnému životnímu prostředí, které je důležité pro zemědělce zapojené do produkce drog. UNODC je velice aktivní také v publikační činnosti. Každoročně vydává Světovou zprávu o drogách, která je považována za jeden

² DELPIROU, Alain a LABROUSSE, Alain. *Koka, kokain, koks*. Přeložil Jiří Pechar. Bratislava: BRADLO a.s., 1993. ISBN 80-7127-009-1. S. 208 - 255.

³ UNODC. *Making the World safer* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2007 [vid. 2015-09-26]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/unodc_brochure_2007.pdf

⁴ IFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha: Tiskárna Reproprint, s. r. o., 2005. ISBN 80-86348-02-4. S. 34.

z nejdetailnějších dokumentů v oblasti drogové problematiky. V průběhu roku jsou také publikovány průzkumy nezákonné úrody ve výše zmiňovaných zemích.⁵ V roce 2013 publikoval UNODC Mezinárodní standardy prevence užívání drog, které shrnují vědecké důkazy o efektivnosti snah v předcházení užívání narkotik. Došlo k identifikaci různých intervencí a politik, jež jsou účinné v předcházení zneužívání látek a dalšího rizikového chování. Mezi ně patří například preventivní programy zaměřené nejen na těhotné ženy, rodiny, děti školního věku, adolescenty, ale i na zaměstnance. Jsou zde také uvedeny intervence, které se ukázaly jako neúčinné, například testování moči na výskyt návykových látek ve školách.⁶

1.3 Programy alternativního rozvoje jako hlavní nástroje protidrogové politiky

Kolem roku 1970 se rozběhly první programy nahrazování nezákonných plodin, konkrétně opiových máků, v severním Thajsku. Na konci dekády byla tato myšlenka na základě mnoha pozorování a pokusů rozšířena na tzv. integrovaný venkovský rozvoj. V rámci této nové politiky byl kladen důraz na všeobecné zlepšení životní úrovně dané populace z hlediska vzdělání, zdraví, sociálních služeb a příjmu. Zpočátku byly zaznamenány úspěchy v asijských oblastech, které se už dlouhá léta potýkaly s problematikou nezákonné kultivace. Na základě pozitivní odezvy byly projekty pomalu přesouvány i do Latinské Ameriky s očekáváním, že dojde ke snížení produkce koky. V 80. letech se však ukázalo, že místní pěstitelé a výrobci narkotik jsou velice flexibilní, protože začali okamžitě přesouvat koková pole a laboratoře na výrobu kokainu do odlehlejších oblastí.

Po 20 letech byly tyto snahy rozvinuty až do formy alternativního rozvoje, což je komplexní program, který sice neposkytuje manuál na úplné vymýcení drogové problematiky, ale představuje jakýsi rámec, o nějž se mohou státy a další aktéři mezinárodních vztahů opřít.⁷ Na 20. zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN (1998) věnovaném společné obraně světa před drogovým problémem, byl alternativní rozvoj definován jako: „*Proces určený k prevenci a eliminaci pěstování nezákonných plodin*

⁵ UNODC. *Making the World safer* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2007 [vid. 2015-09-26]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/unodc_brochure_2007.pdf

⁶ UNODC. *Mezinárodní standardy prevence užívání drog*. Přeložil Jiří Bareš. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost, 2014. ISBN 978-80-7440-097-1. S. 21 - 35.

⁷ UNDCP. *Technical Information Paper, Alternative Development as an Instrument of Drug Abuse Control* [online]. [Vienna]: United Nations International Drug Control Programme, November 4, 1993 [vid. 2016-01-04]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/Alternative%20Development/AD_DrugControlInstrument.pdf. S. 1 - 3.

obsahujících narkotické a psychotropní látky pomocí specifických opatření pro rozvoj venkova, s ohledem na trvalý národní ekonomický růst a udržitelné rozvojové snahy v zemích, které podnikají kroky proti drogám.“⁸ Dále byla přijata Politická deklarace, která vyzývala k posílení orgánů OSN, hlavně těch, které se zabývají kontrolou drog. A také, aby mezinárodní finanční instituce, jako jsou Světová banka a regionální rozvojové banky, zahrnuly do svých programů kroky proti drogové problematice.⁹ Na tomto zasedání se zraky všech zúčastněných upínaly k novému tisíciletí. Byly proto projednány postupy, s jejichž pomocí měla být produkce narkotik stejně jako jejich konzumace do roku 2008 výrazně zredukována. Rok 2003 byl pak určen jako nejzazší termín pro zakomponování dalších nástrojů kontroly drog do národních politik. Také došlo k přijetí Akčního plánu zaměřeného na vymýcení plodin, které slouží pro výrobu narkotik a diskutovalo se o nutnosti zvýšit mezinárodní pozornost vůči chemickým prekurzorům, což jsou látky potřebné k výrobě psychoaktivních narkotik.¹⁰

A v neposlední řadě byla během 52. zasedání (2009) Komise OSN pro narkotika přijata Politická deklarace a Akční plán (Political Declaration and Plan of Action on International Cooperation towards an Integrated and Balanced Strategy to Counter the World Drug Problem). Tato komise je součástí Ekonomické a sociální rady OSN a jejím hlavním úkolem je nejen pozorování trhu s narkotiky, ale i navrhování postupů vedoucích k jeho redukci. Zasedání opět zvýraznilo nutnost bojovat proti drogám společnými silami a pokračovat v zavádění programů alternativního rozvoje. Došlo k identifikaci budoucích priorit a oblastí vyžadujících další zásahy. Státy byly vybídnuty k zintenzivnění průzkumů a monitorování v oblastech, kde dochází k nezákonné kultivaci a také ke sdílení těchto informací s ostatními členy. Na závěr byly také představeny další instrumenty na redukci nabídky a poptávky po narkotikách.¹¹

Dnes je alternativní rozvoj vnímán jako dlouhodobý a velice náročný program, který vyžaduje maximální zapojení ze strany všech aktérů včetně místních komunit,

⁸ UN General Assembly Resolution. *Resolution 20/4 (1998). A/RES/S-20/4 (1998)* [online]. 21 October 1998. United Nations. [vid. 2015-12-29]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/S-20/4. (vlastní překlad)

⁹ UN General Assembly Resolution.. *Resolution 20/2 (1998). A/RES/S-20/2 (1998)* [online]. 21 October 1998. United Nations. [vid. 2016-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/S-20/2

¹⁰ Zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN věnované celosvětové problematice drog. *Archiv.osn.cz* [online]. [vid. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=575>

¹¹ UNODC. *Political Declaration and Plan of Action on International Cooperation towards an Integrated and Balanced Strategy to Counter the World Drug Problem* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, March, 2009 [vid. 2016-01-05]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_52/Political-Declaration2009_V0984963_E.pdf

na které bylo dlouhá léta zapomínáno. Je chápán jako poskytovatel nových ekonomických možností pro farmáře, kteří zabředli do nezákonné kultivace. V rámci alternativního rozvoje je nabízena pomoc vládám nejen při realizaci projektů na zlepšení infrastruktury (např. spolufinancováním), ale i při budování nových kávových, kakaových, čajových nebo palmových plantáží, čímž je místnímu obyvatelstvu umožňován přístup na legální trhy. Dalšími formami asistence může být pomoc s ochranou půdy, lesů a vod.

Existuje však mnoho překážek pro alternativní rozvoj jako je nedostačující potravinová bezpečnost, špatné technologie nebo nedostatek úvěrů. V současné době jsou projekty alternativního rozvoje prováděny v šesti zemích světa: Afghánistánu, Bolívii, Kolumbii, Laosu, Myanmaru a Peru, kde dochází i ke spolupráci s různými agenturami a regionálními organizacemi. Způsob, jakým alternativní rozvoj funguje, se v každé zemi i regionu liší s ohledem na konkrétní situaci, druh nezákonných plodin, strategii kontroly drog a národní strategii.¹²

¹² Alternative development. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-01-05]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/alternative-development/faq.html>

2. Globální rozšíření trhu s narkotiky

Navzdory národním a regionálním variacím v trendech užívání drog data ukazují, že konzumace opiátů (heroinu a opia) v globálním měřítku zůstává na konstantní úrovni. Naopak díky změnám v Severní a Jižní Americe a v Evropě došlo k poklesu užívání kokainu. Pokud chceme mít kompletní seznam všech drog, které jsou považované za globální, musíme ještě zmínit konzumaci konopí a nelékařských farmaceutických opiátů, ta stále narůstá.¹³ Jestliže se zaměříme pouze na kokainový trh, zjistíme, že v roce 2014 užívalo kokain přibližně 17 milionů lidí, z toho 30 % připadá na Severní Ameriku a 20 % na Evropu. Podle nejnovějších odhadů OSN okusilo nezákonné látky v roce 2013 246 milionů lidí (což představuje jednoho člověka z 20) ve věku od 15 do 64 let. Toto číslo je o 3 miliony vyšší, než v předchozích letech, ale vzhledem ke skutečnosti, že narůstá i světová populace, můžeme konstatovat, že konzumace narkotik zůstává na stabilní úrovni. Přibližně 27 milionů (0,6 % populace) ve věku 15 až 64 let, trpí takzvaným problémovým užíváním drog, což zahrnuje jak drogové poruchy, tak i drogovou závislost. V roce 2013 zemřelo odhadem 187 100 lidí v souvislosti s drogami.¹⁴

David Musto tvrdí, že existují intervaly, kdy dochází k poklesu drogové závislosti. Tyto intervaly jsou pozvolné a podle jeho propočtů mělo k něčemu takovému dojít opět v roce 2015. (Po první kokainové epidemii bylo mezidobí 45 let, $1970 + 45 = 2015$).¹⁵

Co se týče užívání drog a jejich dopadů na lidské zdraví, jedná se i zde o globální záležitost. I nadále velké množství tzv. problémových uživatelů drog nemá přístup k léčbě. Podle dostupných informací podstupuje léčení pouze jeden ze šesti narkomanů (globální průměr, Afrika: jeden z 18, západní a střední Evropa: jeden z 5, Oceánie: jeden ze 4, Severní Amerika: jeden ze 3). U žen je tato statistika ještě více alarmující, i když každý třetí drogově závislý je žena, pouze každý pátý léčený narkoman je ženského pohlaví.¹⁶ Zároveň však došlo během posledních desetiletí k výraznému pokroku v léčbě drogové závislosti jako chronického onemocnění, jež vyžaduje komplexní a souvislou péči.

¹³ UNODC. *World drug report 2015* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2015 [vid.2015-09-10]. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf. S. IX - XII.

¹⁴ UNODC. *World drug report 2015* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2015 [vid. 2015-09-10]. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf. S. IX.

¹⁵ STREATFIELD, Dominic. *Kokain dějiny*. Přeložila Jaroslava Kočová. Praha: B B art, 2003. ISBN 80-7257-957-6. S. 476.

¹⁶ UNODC. *World drug report 2014* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2014 [vid. 2015-12-26]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2014/World_Drug_Report_2014_web.pdf. S. 3.

Léčebné postupy musejí být modifikovány na individuální potřeby každého pacienta. Tradiční léčba drogové závislosti byla dlouhou dobu poskytována v kontextu modelu akutní péče, který se ukázal jako neúčinný?¹⁷

2.1 Zabavená množství narkotik a nejvíce využívané trasy při jejich pašování

Data popisující velikost zabavených zásilek drog mohou ve spojení s ostatními ukazateli, jako je cena nebo čistota narkotik, velice detailně popsat daný trh. Pokles zabaveného množství narkotik v kombinaci s jejich klesající čistotou a rostoucí cenou může být důkazem, že právní donucení zintenzivnilo své aktivity, a tak se dá v budoucnu očekávat i snížení nabídky drogy. Silnice a železnice jsou nejčastěji využívaným způsobem dopravy pro transport drog do jejich cílové destinace. V letech 2009 až 2014 se téměř polovina případů, kdy došlo k zabavení narkotik, odehrála právě zde. Ačkoli se průměrná velikost drogové zásilky zadržené na silnici nebo železnici výrazně zvýšila z 68 kg (v letech 2006–2008) na 107 kg (v letech 2009–2014), nejedná se o největší zadržená množství. Ta jsou v současné době nacházena na palubách lodí. Námořní obchodování je sice nejméně běžným způsobem transportu (8 % všech zaznamenaných případů), ale s průměrnou hmotností 365 kg na jednu zásilku (v letech 2009–2014) ve srovnání s 250 kg (v letech 2006–2008) jsou námořní zabavení těmi nejtěžšími, co do počtu kilogramů. Pašování narkotik pomocí letecké dopravy je stále častější, ale zadržená množství jsou poměrně malá.¹⁸

Jako příklad lze uvést zprávu Interpolu z ledna minulého roku, která informuje o zabavení zboží o hmotnosti 25 000 kg v kolumbijském v přístavu Cartagena, které obsahovalo kokain o celkové hmotnosti 3,099 kg. Drogy byly ukryty v pytlích (1000 ks á 25 kg) značky Nutriland, což je organické hnojivo. Tato zásilka měla být vyexpedována do města Mexico City.¹⁹

Již dlouhá léta existuje několik hlavních kanálů, kterými jsou narkotika dopravována z míst výroby až ke konečným uživatelům. Některé z nich dostaly dokonce svá pojmenování. Z Afghánistánu putuje heroin po tzv. Hedvábné stezce přes

¹⁷ KALINA, Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6. S. 15 - 16.

¹⁸ UNODC. *World drug report 2015* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2015 [vid. 2015-09-10]. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf. S. 61.

¹⁹ Cocaine seizure (Colombia). *Interpol.int* [online]. [vid. 2015-12-22]. Dostupné z: <http://www.interpol.int/content/interpol/search?SearchText=cocaine&x=0&y=0>

Turkmenistán a Tádžikistán do Ruska nebo do Evropy za pomoci nákladních automobilů, lodí či letadel. Tyto tzv. tranzitní země vykazují velkou míru korupce, dokonce i ve vysoké politice, což nahrává pašerákům narkotik, kteří bez větších problémů mohou překračovat hranice.²⁰ Proud drog, který se do Evropy dostává po trase vedoucí přes Balkánský poloostrov, dokáže uspokojit až 70 % (přibližně 80 tun/rok) evropského trhu. Tato takzvaná Balkánská cesta, v poslední době též nazývaná síť (podle svého enormního rozsahu), slouží především k pašování heroinu právě z Afghánistánu na konečný trh západní Evropy, ale přicházejí tudy i zásilky kokainu, marihuany a syntetických látek. Právě zde můžeme do určité míry pozorovat posun v zaměření obchodních cest jako takových. Cesty užívané tradičně pro pašování jednoho typu drog, jsou v současné době využívány pro pašování více typů. Hlavní kokainovou trasu nalezneme na druhém konci Evropy (přes Španělsko), ale v posledních letech roste význam Balkánské cesty i pro kokain, který tudy odchází z Evropy dál do Asie.²¹

Pro kokain z Latinské Ameriky, který je určen na evropský trh, jsou vybírány přístavy zemí, nových členů EU, protože zde dochází jen k minimálním kontrolám (např. v Rumunsku přístav Konstanca). Západní Afrika (Guinea-Bissau, Nigerie, Ghana) je překladištěm pro kokain z Latinské Ameriky. K transportu narkotických látek jsou využívány především drobné letouny.²² Africký kontinent celkově slouží hlavně jako tranzitní oblast pro různé druhy drog, zároveň však dochází k růstu území, na kterých se pěstuje konopí. Do Severní Ameriky je kokain transportován z Kolumbie přes Mexiko nebo střední Ameriku po moři a pak po zemi do USA nebo Kanady. Do Evropy je nejčastěji přepravován v kontejnerech na lodích.²³

Velice často je pašována tzv. kokainová pasta, ta sestává z rozdrcených kokových listů, které se smíchají s uhličitánem sodným. Celá směs se vysuší na slunci a naloží se do benzínu nebo éteru. Následně se přidá kyselina chlorovodíková a uhličitán sodný, pomocí něhož se vysráží surový kokain, ten je pak v Evropě a v USA čištěn.²⁴

²⁰ HORÁK, Slavomír. Drogová Hedvábná stezka. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf

²¹ TESAŘ, Filip. Jdou, jdou tou balkánskou cestou. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf

²² SOBOTKA, Petr. Kokainové překladiště na rozcestí. Čeká Guineu-Bissau klid? In: *Ústav mezinárodních vztahů Praha* [online]. 2015-05-26 [vid. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/kokainove-prekladiste-na-rozcesti-ceka-guineu-bissau-stabilita>

²³ KRULÍK, Oldřich. Drogová problematika v současném světě: Nejenom předmět studia politické geografie. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf

²⁴ STREATFIELD, Dominic. *Kokain dějiny*. Přeložila Jaroslava Kočová. Praha: B B art, 2003. ISBN 80-7257-957-6. S. 444.

2.2 Země původu globálních drog

Afghánistán dominuje globálnímu trhu s opiem už déle než dekádu. Roku 2013 zaujímalo celkové množství opiových polí kolem 224 000 hektarů, z čehož bylo vyprodukováno až 77 % světové nabídky heroinu. Toto číslo představovalo pro Afghánistán 15 % všech příjmů. Ačkoli produkční křivka mírně klesla, nemusí se blýskat na lepší časy. Existují totiž domněnky, že dříve vyprodukovaný heroin je stále v Afghánistánu a pašeráci čekají, až se poptávka opět zvýší a spolu s ní i ceny.²⁵

Kolumbie stále obhazuje svou pozici největšího producenta kokainu na světě. Podle zprávy Bílého domu vzrostla kultivace kokových keřů v této zemi o 39 % během roku 2014. Měřeno v jednotkách vyprodukované drogy to znamená nárůst ze 185 tun na 245 tun. Tento nárůst je způsoben nejen tím, že farmáři nově pěstují rostliny na malých, těžce vysledovatelných polích, ale také skutečností, že v Kolumbii může dojít ke sklizni kokových listů až 6 krát za rok, zatímco v Peru a Bolívii, v zemích jen o něco méně produktivních, pouze 3 krát. Avšak význam kolumbijského kokainu na západoevropském trhu poklesl a na jeho místo se dostává právě ten bolivijský nebo peruánský.²⁶

I nelegální trh s narkotiky se vyvíjí a je ovlivňován novými trendy. V posledních letech jsou zdrojem obav pro mezinárodní společenství tzv. nové psychoaktivní látky (dále jen NPS), které jsou nabízeny jako náhrady tradičních mezinárodně kontrolovaných drog. Jejich účinky jsou velice podobné, avšak jejich legální status se v jednotlivých státech liší. Výskyt NPS byl zaznamenán ve více jak 95 zemích a oblastech, čímž se staly světovým fenoménem. Do prosince 2014 bylo nahlášeno více jak 540 látek. NPS představují vážná rizika pro veřejné zdraví a bezpečnost, protože nejsou známy jejich vedlejší účinky.²⁷

²⁵ A new high. *Economist.com* [online]. [vid. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/asia/21656705-new-high>

²⁶ MCDERMOTT, Jeremy. Is Colombia Again the World's Top Cocaine Producer?. In: *InSight Crime* [online]. 2015-05-06 [vid. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.insightcrime.org/news-analysis/colombia-again-world-top-cocaine-producer>

²⁷ UNODC Early Warning Advisory on New Psychoactive Substances. *Unodc.org* [online]. [vid. 2015-12-26]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/LSS/Page/NPS>

I přes veškeré dosavadní snahy velikost drogového průmyslu stále roste a stává se tak hrozbou pro mnohé ekonomiky. Zisky z těchto činností mohou sloužit k zastrašování nebo podplácení vládních autorit, stejně jako může dojít k vytlačení legálních ekonomických aktivit. Podle posledních odhadů se roční obrat drogového průmyslu pohybuje mezi 300 až 500 miliardami amerických dolarů. Větší část z příjmu z prodeje drog zůstává ve spotřebitelských zemích, kde jsou znovu investovány.²⁸

²⁸ ABDULLINA, Dinara. *Analyzing the contribution of UNODC Alternative Development projects in the Andean region to achieving the principal Millennium Development Goal – Poverty Reduction*. Vienna, 2012. Diploma Thesis. WU VIENNA UNIVERSITY OF ECONOMICS AND BUSINESS. Vedoucí práce Andreas Novy. S. 58.

3. Kolumbie a kokain

Od 70. let minulého století můžeme pozorovat Kolumbii jako hlavního výrobce drog – nejprve to byla marihuana, z které se později přešlo na kokain. V současné době se v Kolumbii vedle kokainu každoročně vyprodukuje až 5 t heroinu, což je důsledkem reakce na zvýšený zájem o heroin v USA. Na přelomu 80. a 90. let minulého století prošla Kolumbie zvláštním obdobím. Vláda tehdy sváděla boj s oběma kartely, které měly na svědomí i vraždy několika prezidentských kandidátů a nejrůznějších úředníků. Zároveň se tyto skupiny těšily oblibě u obyčejných občanů, pro které budovaly sociální zázemí například formou bytů. Na konci minulého století byly zničeny dva nejdůležitější drogové kartely – v Medellínu a v Cali, čímž se produkce drog roztříštila do menších segmentů. Tato událost představuje další překážku v boji proti drogám, protože čím menší je skupina, tím složitější je pátrání po ní.²⁹

Roku 1999 byl vytvořen tzv. Plán Kolumbie, což byla smlouva mezi Kolumbií a USA o tom, že USA podpoří válku proti drogám sumou 1,3 miliardy amerických dolarů. Velký podíl peněz byl určen na vojenské účely a podporu vládních orgánů. Podle Simona Trinidadu z FARC se nejednalo o dlouhodobé řešení, spíše naopak, očekával zhoršení situace: „*Proč na místo vrtulníků a vojenských jednotek neposílat radši traktory, řemeslníky, vědce?*“³⁰ Existovala dokonce podezření, že kolumbijské představitelé chtěli tyto finanční prostředky použít v boji proti guerillám.³¹

V tomto období (2000 – 2007) bylo v Kolumbii zadrženo 853 tun kokainu (v hodnotě asi 20 miliard amerických dolarů), různými chemickými přípravky byly zahubeny rostliny koky na 710 000 hektarech polí a přibližně na 100 000 hektarech byla koka vykácena. Dále došlo k zabavení mnoha dopravních prostředků, ať už pozemní, letecké či vodní dopravy.³² Zprvu tedy Plán Kolumbie představoval spíše ekonomickou a rozvojovou podporu, postupem času se však přeměnil v násilné útoky proti farmářům a obchodníkům. Na oplátku za finanční a vojenskou pomoc se USA dostalo souhlasu

²⁹ SMOLÍKOVÁ, Soňa a SMOLÍK, Josef. Aktéři kolumbijského obchodu s drogami: vývoj a proměny. *Obrana a Strategie* [online]. 2011 (1), 53-68 [vid. 2016-01-06]. ISSN 12146463. Dostupné prostřednictvím Proquest: <http://search.proquest.com/docview/876285489?accountid=17203>

³⁰ STREATFIELD, Dominic. *Kokain dějiny*. Přeložila Jaroslava Kočová. Praha: B B art, 2003. ISBN 80-7257-957-6. S. 451.

³¹ Ibid.

³² KANDA, Filip. Latinské oči Filipa Kandy – Boj proti drogám v Kolumbii – cesta správným směrem?. In: *Česká televize* [online]. 2008-07-18 [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/blogy/1447771-latinske-filipa-filipa-kandy-boj-proti-drogam-v-kolumbii-cesta-spravnym-smerem>

na mezinárodní úrovni ze strany kolumbijské vlády při všech jejich akcích. A tak výsledkem této „války“ bylo pouze rozmělnění drogových center do menších útvarů nebo jejich přenesení do okolních států jako jsou Peru či Bolívie.³³

Po příchodu prezidenta Uribeho (2002) byl zaveden Plán Patriota, který měl za úkol zničení guerill. Kolumbii se dostalo další finanční i vojenské pomoci ze strany USA.³⁴ V roce 2005 byla kanceláří kolumbijského viceprezidenta představena iniciativa tzv. sdílené zodpovědnosti (Shared Responsibility). Podle ní je základem řešení světového problému s narkotiky spolupráce těch zemí, ve kterých dochází k produkci nebo konzumaci drog. V prosinci následujícího roku zavedla kolumbijská vláda novou strategii namířenou proti povstalcům. Tzv. Plán Victoria byl aplikován v jižní části země, kde nahradil Plán Patriota, strategii vnímanou jako vojenský doplněk Plánu Kolumbie.

Současná kolumbijská vláda prosazuje posílení dozoru jak uvnitř státu, tak i na jeho hranicích, aby nedocházelo k pohybu narkotik, intenzivnější mýcení kokových keřů a ničení pašeráckých skupin³⁵

3.1 Důvody pěstování kokových keřů a jeho dopady na krajinu a společnost

Mnoho expertů tvrdí, že chudoba, nerovnost, nedostatek vhodných ekonomických alternativ, vysoký stupeň izolace a nemožnost vstupu na trh jsou hlavními faktory, které ovlivňují rozhodnutí farmářů v andském regionu, zda budou či nebudou pěstovat nezákonné plodiny.³⁶ Příčiny, které nutí právě kolumbijské farmáře k pěstování nezákonných plodin namísto kávy či bavlny, jsou různorodé. Jako první je vždy uváděna finanční stránka. Obyčejné suroviny nejsou samozřejmě tak výnosné jako je koka, zároveň se Kolumbie nachází na křižovatce cest využívaných pro pašování narkotik a v neposlední řadě přispívá k rozkvětu drogové produkce i nestabilní vláda. Obchod s drogami s sebou

³³ KOZÁK, Kryštof. Permanentní válka? Drogy v zahraniční politice USA vůči Latinské Americe. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf

³⁴ SMOLÍKOVÁ, Soňa a SMOLÍK, Josef. Aktéři kolumbijského obchodu s drogami: vývoj a proměny. *Obrana a Strategie* [online]. 2011 (1), 53-68 [vid. 2016-01-06]. ISSN 12146463. Dostupné prostřednictvím Proquest: <http://search.proquest.com/docview/876285489?accountid=17203>

³⁵ KRAUSS, Carolin. Drug Trade in Colombia Outlook: Perspectives for the future. In: *International Relations and Security Network* [online]. May 2008 [vid. 2016-01-24]. Dostupné z: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?id=123972&lng=en>

³⁶ KRAUSS, Carolin. Drug Trade in Colombia The Illegal drug business and Colombian society. In: *International Relations and Security Network* [online]. May 2008 [vid. 2016-01-24]. Dostupné z: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?id=123972&lng=en>

přináší násilí, které v této latinskoamerické zemi již pár dekád dosahuje alarmující úrovně.³⁷

Kolumbijský farmář Felix: „*Uvědomujeme si, kolik tahle věc napáchá všude na světě škod, jenže mám taky děti. ... Kdysi jsem choval ryby. Dokázal jsem je celkem slušně prodat, protože byl ve městě velkoobchod, co je vykupoval. ... Najednou bylo těch ryb moc, a nikdo už je nekupoval. Dokud nám vláda nezaručí, že to, co vypěstujeme, někdo koupí, nemáme se jak uživit.*“³⁸

Kokové plantáže jsou v Kolumbii umístěny v okrajových oblastech s nízkou státní kontrolou a vysokou mírou chudoby (až 40 % obyvatelstva). Nejsou zde v podstatě žádná vlastnická práva ani infrastruktura, která by umožňovala vstup legálních produktů na trh. Na druhou stranu existuje mnoho farmářů v blízkosti kokových polí, kteří žijí v chudobě, ale nezapojují se do ilegálního pěstování. Ačkoli je Kolumbie hlavním producentem kokainu v andském regionu, je i nadále bohatší než Bolívie, Peru a Ekvádor. Pěstování nelegálních plodin nemá tedy v Kolumbii až tak výraznou spojitost s úrovní chudoby zemědělců. Z toho však nelze usuzovat, že chudoba nepřispívá k rozvoji drogového průmyslu, ba právě naopak, tento vztah se jeví být mnohem složitějším, než se doposud předpokládalo.³⁹

Zločin je identifikován jako jeden z nejvýznamnějších vedlejších efektů užívání drog. Byla dokázána souvislost mezi obchodováním s drogami, korupcí a slabým právním systémem. Mnohé nelegální organizace podplácí veřejné činitele, kteří jim jako protislužbu nabízejí ochranu před zákonem, čímž dochází k vytváření monopolu na trhu s drogami. To vysvětluje, proč města, země a oblasti, které jsou vystavené intenzivnímu obchodování s narkotiky, vykazují vysokou míru korupce. Nezákonné pěstování znemožňuje rozvoj oblasti, její legální ekonomiky a institucionálního prostředí, tím že redukuje legální investice a peníze plynou spíše do neproduktivních sektorů (ranče na chov koní nebo dobytka), kde dochází k praní špinavých peněz.⁴⁰

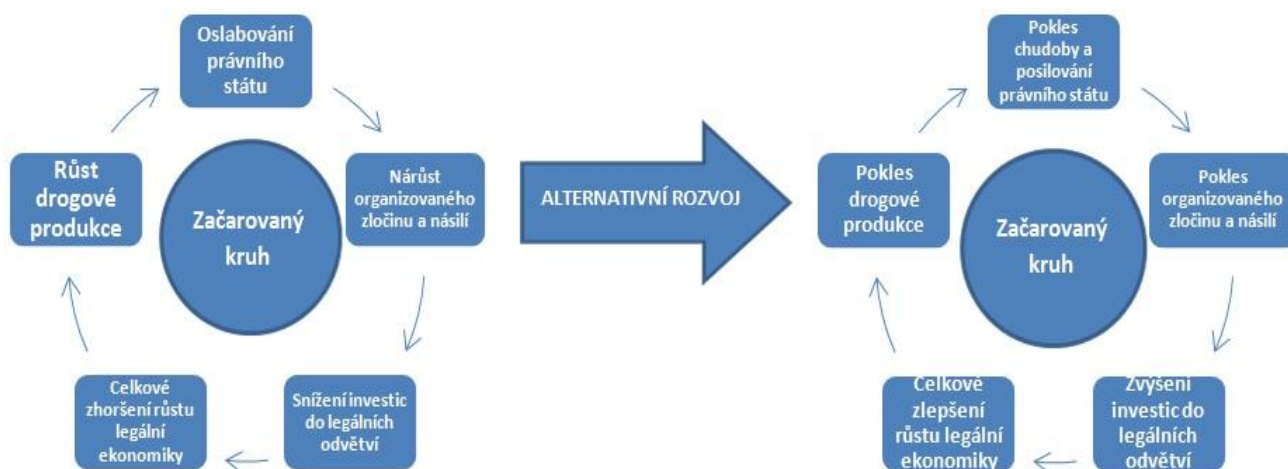
³⁷ SMOLÍKOVÁ, Soňa a SMOLÍK, Josef. Aktéři kolumbijského obchodu s drogami: vývoj a proměny. *Obrana a Strategie* [online]. 2011 (1), 53-68 [vid. 2016-01-06]. ISSN 12146463. Dostupné prostřednictvím Proquest: <http://search.proquest.com/docview/876285489?accountid=17203>

³⁸ STREATFIELD, Dominic. *Kokain dějiny*. Přeložila Jaroslava Kočová. Praha: B B art, 2003. ISBN 80-7257-957-6. S. 447.

³⁹ ABDULLINA, Dinara. *Analyzing the contribution of UNODC Alternative Development projects in the Andean region to achieving the principal Millennium Development Goal – Poverty Reduction*. Vienna, 2012. Diploma Thesis. WU VIENNA UNIVERSITY OF ECONOMICS AND BUSINESS. Vedoucí práce Andreas Novy. S. 50 - 80.

⁴⁰ UNODC. *Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, October, 2011 [vid. 2015-01-22]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf. S. 105.

Schéma 1: Dopady nezákoné kultivace vs. dopady alternativního rozvoje na stát

(Zdroj: UNODC. *World drug report 2015* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, May 2015 [vid. 2015-09-10]. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf. S. XVII. Vlastní překlad.)

V mnoha případech jsou farmáři donuceni drogovými barony k výběru ze dvou možností, a to buď pěstovat koku, nebo opustit teritorium. Také sprejování kokových plantáží vede k odsunu obyvatelstva, protože po zákroku nemůže být půda obdělávána minimálně rok. Vedle ničení nelegálních rostlin je výsledkem herbicidních postřiků i poškozování těch legálních. Tyto látky se navíc dostávají do půdy a podzemních vod následkem čehož dochází k otravě zemědělců. Dopady na lidské zdraví jsou alarmující: abnormálně vysoký výskyt alergií, rakovin a onemocnění dýchacích cest. Vypouštěné plyny jsou navíc jednou z příčin klimatických změn. Takto tedy například Plán Kolumbie přispíval k rostoucí nenávisti Spojených států amerických ze strany Kolumbijsců a k tomu, že farmáři se stále více v obavách o svou úrodu uchýlovali k pěstování koky, protože ta pro ně představovala jediný jistý příjem.⁴¹

Nejen kultivace kokových keřů, ale i kampaně na jejich vymýcení mají devastující účinky na životní prostředí. Odlesňování doprovázené erozí půdy a ztrátou endemických druhů je nejčastějším jevem. Mimo to je velká část kokových keřů pěstována na příkrých kopcích, takže úrodná údolí nejsou obhospodařována.⁴²

⁴¹ BRANFORDOVÁ, Sue a NOSÁLEK, Petr. Plán Kolumbie selhává. In: *BBC česká redakce* [online]. 2002-01-21 [vid. 2015-12-22]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/korespondent/181.shtml>

⁴² DELPIROU, Alain a LABROUSSE, Alain. Koka, kokain, koks. Přeložil Jiří Pechar. Bratislava: BRADLO a.s., 1993. ISBN 80-7127-009-1. S. 207.

3.2 Programy alternativního rozvoje aplikované v Kolumbii

Alternativní rozvoj je strategie, jejímž cílem je redukce ploch, na kterých probíhá kultivace nezákonných plodin. Tyto projekty jsou v andských zemích implementovány už od poloviny 70. let. Bolívie byla na tomto seznamu první, následována Kolumbií a Peru, protože tyto 3 země jsou největšími kokovými pěstiteli a producenty na světě.

V 80. letech minulého století došlo k prudkému nárůstu v kultivaci kokových rostlin v andském regionu, což se stalo hlavním faktorem vedoucím k aplikaci alternativního rozvoje v této oblasti. Tento boom v pěstování nezákonných plodin, a tím pádem i zvyšování závislosti země na drogové ekonomice, byl způsoben pravděpodobně krizí v tradičním tropickém zemědělství a v těžbě surovin. Růst nezaměstnanosti a nedostatek finančních zdrojů dohnal obyvatelstvo k přijetí jakékoli pracovní nabídky. Svou roli také sehrál růst konzumace narkotik v rozvinutých zemích, čím rostla i cena kokových listů. Kvůli výše uvedeným faktorům a zpožděné reakci kolumbijské vlády došlo k tomu, že všechny regiony, které se dříve věnovaly pěstování legálních plodin, se staly důležitými centry pro výrobu a obchodování s drogami.⁴³

První projekty byly v Kolumbii zaváděny v roce 1990. V polovině 90. let se prevence užívání drog a léčba drogových závislostí staly pro Kolumbii mnohem významnější národní prioritou, než bývaly v předchozích dekáдах. Národní plán pro kontrolu drog byl odsouhlasen roku 1995 a zahrnoval takové cíle, jako je redukce příčin a následků zneužívání drog. UNDCP poskytlo na tyto snahy miliony amerických dolarů (roku 1993 3,5 milionů USD, roku 1994 4,7 milionů USD a roku 1995 5,3 milionů USD).⁴⁴

Mnoho protidrogových intervencí bylo zaváděno skrze nejrůznější kooperační politiky. Agentura Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj a UNDCP byly těmi nejvýznamnějšími aktéry, ale i mnoho evropských zemí přispělo finanční nebo jinou formou pomoci. Bohužel mnoho projektů na eliminaci drogového problému zkrachovalo. Velikost drogového průmyslu i nadále roste a jsou vyvíjena nová narkotika. Hlavními důvody tohoto trendu mohou být nejen rozdílnost v cenách legálních a nelegálních plodin

⁴³ UNDCP. *Alternative Development in the Andean Area* [online]. [New York]: United Nations International Drug Control Programme, July, 2000 [vid. 2015-01-23]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/publications/alt-development_andean.pdf. S. 5.

⁴⁴ ROMAN, Caterina Gouvis, AHN-REDDING, Heather M. a SIMON, Rita J. *Illicit Drug Policies, Trafficking, and Use the World Over* [online]. Lanham: Lexington Books, 2007 [vid. 2016-01-23]. ISBN 9780739120880. Dostupné prostřednictvím Google Scholar: https://scholar.google.cz/scholar?q=Illicit+Drug+Policies%2C+Trafficking%2C+and+Use+the+World+Over&btnG=&hl=cs&as_sdt=0%2C5. S. 74.

a vysoký stupeň obratnosti drogových obchodníků při obcházení práva, ale i nejednotné představy o příčinách a následcích užívání drog. Poslední zmiňovaný způsobil krach americké protidrogové politiky v Latinské Americe. Mnoho obyvatel andských zemí považovalo politiku USA za cizí a imperialistický zásah do jejich společnosti, což vedlo k růstu nedůvěry v tyto snahy a také k poklesu spolupráce.⁴⁵

UNODC podporuje kolumbijskou vládu při realizaci politiky vytvořené za účelem redukce a odstraňování nezákonných plodin. Úřad také považuje za důležitý rozvoj regionální, který zohledňuje klimatické a kulturní rozdílnosti oblastí. Ve středu zájmu proto stojí místní komunity. Velice často jsou při prosazování nového projektu najímáni místní lidé, kteří disponují dobrými znalostmi daného regionu. Cílem UNODC je ve většině případů zvýšení zemědělské produkce, vytváření malých farmářských podniků a zlepšení fungování národních institucí. Avšak kvůli nízké přítomnosti kolumbijských vládních institucí v oblastech, kde je koka pěstována, je zavádění projektů alternativního rozvoje v těchto místech velice složité. Existují dokonce oblasti, kde stát nemá dostatek moci, aby mohl zaručit aplikaci práva. UNODC nemá žádné požadavky na poskytování rozvojové asistence. Podpory se dostane všem těm, kteří už dále nechtějí pěstovat nezákonné plodiny. Intervence jsou obvykle velice dlouhé a trvají 10 až 14 let, z čehož vyplývá, že nemohou přinést okamžitý efekt. Udržitelných výsledků je dosaženo také díky tomu, že komunita není viděna pouze jako příjemce dávek, ale jako protagonista celého procesu změn a přebírá vedoucí roli.⁴⁶

⁴⁵ UNRISD. *Illicit Drugs: Social Impacts and Policy Responses* [online]. [New York]: United Nations Research institute for Social Development, November, 1994 [vid. 2016-01-23]. Dostupné z: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/4C3D0BE90FAD550480256B6400419B57/\\$file/bp2.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/4C3D0BE90FAD550480256B6400419B57/$file/bp2.pdf). S. 9.

⁴⁶ ABDULLINA, Dinara. *Analyzing the contribution of UNODC Alternative Development projects in the Andean region to achieving the principal Millennium Development Goal – Poverty Reduction*. Vienna, 2012. Diploma Thesis. WU VIENNA UNIVERSITY OF ECONOMICS AND BUSINESS. Vedoucí práce Andreas Novy. S. 50 - 80.

Schéma 2: Rámec alternativního rozvoje v Kolumbii

RÁMEC ALTERNATIVNÍHO ROZVOJE V KOLUMBII	
Krátké období	Dlouhé období
Mýcení nezákonných plodin Potravinová bezpečnost Generování zisku Technická pomoc Vytvoření a posílení organizací Přístup k půdě	Vytvoření důvěry mezi komunitami Posílení kapacity produkčních organizací Marketing produktu Environmentální udržitelnost

(Zdroj: UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2014* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, July 2015 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/censo_INGLES_2014_WEB.pdf. S. 80. Vlastní překlad.)

Alternativní rozvoj je v Kolumbii rozdělen do dalších 2 strategií:

Program zapojení rodin do ochrany lesů (Forest Warden Families Programme) kombinuje manuální mýcení nezákonných plodin se zaváděním projektů na zvýšení produktivity. Jde o pokus vytvořit symbiotický vztah mezi alternativním rozvojem a manuálním mýcením. Podle oficiálních vyjádření je tento program určen především do těch regionů, kde dochází ke kultivaci nezákonných plodin, a kde jsou území využívána pro komerční účely. Jsou poskytovány ekonomické motivace těm rodinám, které upustily od nezákonné kultivace a snaží se obnovovat a ochraňovat lesy. Dále je nabízena technická asistence při rozvíjení komunitních prací a zavádění environmentálních strategií.

Program na zvýšení produktivity (Productive Projects Programme) podporuje zemědělsko-průmyslové plány, které jsou podle vlády základem udržitelných a alternativních ekonomických zdrojů. Přednost je dávana komerčně proveditelným iniciativám, které zlepšují produktivitu, zaměstnanost a příjmové příležitosti v oblastech, které bývávaly závislé nebo ohrožené nezákonnou kultivací. Jsou tedy zaměřené spíše na zájmy obchodníků, kteří se snaží o posílení zemědělského průmyslu. Program dále podporuje projekty spojené s chovem ryb, pěstováním třtinového cukru, uměleckou výrobou a přírodní turistikou. V polovině roku 2007 pokrýval tento program více jak 87 000 hektarů a 50 000 rodin. Oba tyto projekty jsou předkládány vládou jako součást programu dobrovolného mýcení.⁴⁷

⁴⁷ TENTHOFF, Moritz. Alternative Development, Economic Interests and Paramilitaries in Urabá. In: *Transnational Institute (TNI)* [online]. 2008-09-01 [vid. 2016-01-23]. Dostupné z: <https://www.tni.org/files/download/brief27fin.pdf>. S. 7 - 11.

Jako dílčí projekty můžeme jmenovat následující:

Projekty rychlé odezvy (Rapid Response Projects) aplikované v oblastech, které se potýkají s kultivací nezákonných plodin. Do jejich agendy spadá budování školních jídelen, tříd a komunitních center. Smluvními stranami jsou většinou vlády, nejružnější instituce a komunity.⁴⁸

Projekty zaměřené na propagaci produktů alternativního rozvoje (Commercialization Project for Alternative Development Products) zlepšují design balení a ulehčují komunikaci s obchodními partnery, kterými mohou být nejen supermarkety, ale také restaurace. Obecně tedy umožňují produktům, které pocházejí od organizací implementujících alternativní rozvoj, vstoupit na trh.⁴⁹

Projekt kontroly alternativního rozvoje (Integrated Monitoring Project for Alternative Development Policies) sbírá za pomoci přeletů a terénních průzkumů informace o plochách, kde je provozováno pěstování nezákonných plodin. Tyto průzkumné akce jsou prováděny hned třikrát: na začátku, v průběhu a na konci intervencí alternativního rozvoje. V současné době je monitoring prováděn v 850 oblastech.⁵⁰

Roku 2012 vytvořil UNODC takzvanou strategii po mýcení (post-eradication strategy), která pomáhá komunitám vybudovat udržitelnou produkci poté, co nuceně nebo dobrovolně vymýtily nezákonné plodiny. Zapojeno bylo více než 33 000 rodin z 22 regionů.⁵¹

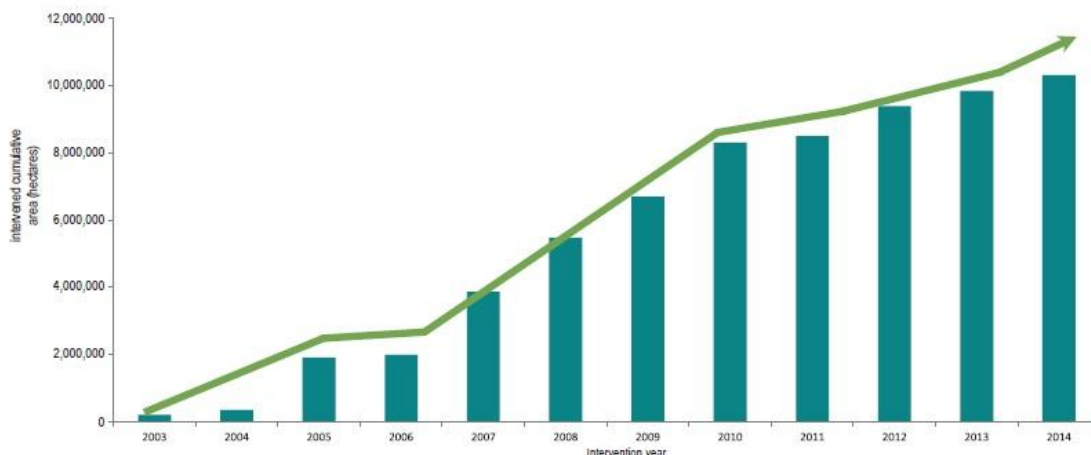
⁴⁸ Rapid response projects: basic social infrastructure for communities harmed by illicit crops. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-22]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/colombia/en/da2013/proyecto2.html>

⁴⁹ Commercialization project for alternative development products. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-22]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/colombia/en/da2013/proyecto5.html>

⁵⁰ Integrated monitoring project for alternative development policies. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-22]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/colombia/en/da2013/proyecto6.html>

⁵¹ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2013* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2014 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_coca_cultivation_survey_2013.pdf. S. 13 - 82.

Graf 1: Kolumbie: implementace alternativního rozvoje v letech 2003 – 2014

(Zdroj: Zdroj: UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2014* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, July 2015 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/censo_INGLES_2014_WEB.pdf. S. 85.)

Obecně v sobě tyto programy ukrývají velký potenciál. Participace farmářů na programech alternativního rozvoje je naprosto klíčová. Tato skutečnost jim přiznává statut právoplatných občanů a jsou zbaveni označení zločinci. Dále získají přístup k technickým a ekonomickým zdrojům a k mezinárodní pomoci, které se jim dříve nedostávalo. Nicméně jednostranné změny pravidel ze strany vlády a časově omezený a přechodný charakter podpory, často znamenají, že toto nově nalezené občanství není ani plnohodnotné ani trvalé. Podle některých odborníků se současné programy alternativního rozvoje vyznačují omezeným územním pokrytím a krátkým obdobím intervencí, což způsobuje, že cíl vymýtit nezákonné plodiny je nemožný. Programy alternativního rozvoje tedy zalepují ránu, která je však velice hluboká.⁵²

3.3 Vývoj kokainového trhu v Kolumbii v číslech

Na základě šesti vybraných ukazatelů (velikosti kokových polí v hektarech, roční produkce kokainu v kilogramech, ročního zabaveného množství této drogy v kilogramech, ceny jednoho kilogramu a velikosti území zasažených postřiky nebo mýcením v hektarech) se pokusím vysledovat efektivnost protidrogových opatření a odhadnout možný budoucí vývoj kokainového trhu v Kolumbii. Sledovaným obdobím jsou roky 2004 až 2014. Data jsou sesbírána z každoročních průzkumů publikovaných UNODC, které považuji

⁵² OJEDA, Susana. Alternative development from the perspective of Colombian farmers. In: *Transnational Institute (TNI)* [online]. 2011-07-11 [vid. 2016-01-24]. Dostupné z: <https://www.tni.org/files/download/brief36.pdf>. S. 8.

za nejkomplexnější a také nejdůvěryhodnější. Program monitorování kultivace nezákonných plodin (The Illicit Crop Cultivation Monitoring Programme) byl UNODC zaveden v 6 zemích světa, které jsou nejvíce postižené produkcí kokainu nebo heroinu. V Kolumbii byl tento program představen již roku 1999 ve formě logistické podpory Kolumbijské protidrogové policie DIRAN.

Dlouhá léta bylo Peru vedoucí zemí v žebříčku největších kokových plantáží, avšak od roku 1997 náleží toto prvenství Kolumbii. V roce 2000 dosáhla kultivace kokových rostlin, co do počtu hektarů, v této zemi svého vrcholu. Kokové plantáže zaujímaly 163 300 ha, což představovalo nárůst o 265 % od roku 1994. Avšak nové milénium s sebou přineslo zintenzivnění protidrogové politiky, takže o dva roky později činil tento údaj „pouze“ 102 000 ha. Pokles mohl být z větší části následkem vzdušného sprejování, které bylo aplikováno na územích o rozloze 130 364 ha. Pokud se vrátíme zpět do roku 1994, postihla tato politika pouze 3 871 ha.⁵³

Následující roky vykazovala rozloha kokových plantáží klesající tendenci a pohybovala se pod 100 000 ha. Ačkoli roku 2005 došlo k mírnému nárůstu (z 80 000 ha v roce 2004 na 86 000 ha), samotná produkce kokainu se v těchto letech nezměnila, a činila tak 640 tun/rok. Pokud se podíváme do zbylých dvou zemí produkujících kokain (Peru a Bolívie), zjistíme, že zde oseté plochy klesly na 73 600 ha (o 4 400 ha) a roční produkce se také snížila, a to o 27 tun, na 270 tun. Světová výroba kokainu (bereme v potaz Kolumbii, Peru a Bolívii) dosáhla vrcholu v roce 2004, kdy bylo vyprodukováno 1 008 tun a od té doby docházelo k pozvolné redukci.

Postřiky na hubení nezákonných plodin byly v Kolumbii v roce 2005 aplikovány na 138 775 ha a ani zde nedošlo k radikální změně oproti předchozímu roku. Tu však zaznamenalo manuální mýcení kokových rostlin, které postihlo až 5 krát větší plochy (31 285 ha). Cena jednoho kilogramu se zvýšila o 147 amerických dolarů a činila tak 1 860 USD/kg. Rostla nejen produkce, ale i zabavená množství. Dále došlo k přemístění pěstitelských oblastí, například z Putumayo-Caquetá do severnějších regionů země jako jsou Central nebo Meta-Guaviare. Jedním z pozitiv bylo snížení chudoby, která v roce 2002 postihovala až 57 % obyvatelstva. O 3 roky později byla tato hodnota snížena na 49,2 %. Podle výsledků průzkumů terénu, bylo odhadnuto, že farmáři použili okolo

⁵³ UNODC. *Colombia: Coca Survey for December 2002 & Semi-Annual Estimate for July 2003* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, September, 2003 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/publications/colombia_report_2003-09-25.pdf. S. 9 - 42.

85 000 tun a 12 miliónů litrů hnojiv, pesticidů a herbicidů při péči o kokové rostliny. V roce 2004 byla koková pole objevena ve 13 z 50 národních parků.⁵⁴

Obrázek 1: Kokové pole uvnitř kolumbijského národního parku Puinawai

(Zdroj: UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2006 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/andean/Colombia_coca_survey_2005_eng.pdf. S. 48.)

Rok 2006 přinesl další pokrok. Koka byla pěstována jen na 78 000 ha, což představovalo meziroční 9% pokles. Ten byl způsoben především vzdušným sprejováním, které postihlo 172 025 ha polí a kolumbijská vláda také informovala o vymýcení až 41 346 ha koky. Snížila se i cena kokainové pasty, což ovlivnilo i cenu samotného kokainu, která se pohybovala okolo 1 762 USD/kg. Potenciální produkce kokainu byla také zredukována na 610 tun/rok. Zde můžeme pozorovat trend, že pokud dojde ke snížení ploch koky v Kolumbii, tak v Peru a v Bolívii nastane úplný opak (nárůst celkem o 5 300 ha na 78 900 ha), čímž je samozřejmě ovlivněna i produkce čistého kokainu, která stoupla o 34 tun. Zabavená množství kokainu na kolumbijském území kontinuálně rostla od roku 2002 až do 2005, ale v roce 2006 byl tento trend přerušen výrazným poklesem

⁵⁴ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2006 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/andean/Colombia_coca_survey_2005_eng.pdf. S. 8 - 83.

o 45 939 kg.⁵⁵ Rok 2007 přinesl i přes další rozšíření kokových plantáží pokles objemu vyrobeného kokainu. Také v Peru (o 4 % na 53 700 ha) a v Bolívii (o 5 % na 28 900 ha) rostla koková pole, a zatímco produkce kokainu v Kolumbii klesala, tyto dvě země vykázaly opačný trend.

Následující rok byly plochy s kokovými rostlinami zmenšeny na 81 000 ha a potenciální produkce kokainu byla i nadále redukována. Rozsah ploch, na nichž probíhalo chemické sprejování, se snížil o 13 %. Naproti tomu manuální mýcení vykázalo nárůst o 44 % (na 96 115 ha). Tržní mechanismus způsobil zdražení jednoho kilogramu čistého kokainu o 150 USD, na 2 348 USD/kg, a zintenzivněné protidrogové snahy dokázaly zadržet o 57 % větší množství drog než předchozí rok. Došlo k dalším změnám v pěstitelských regionech, které se posunuly na severovýchod země, a do kultivace kokových rostlin bylo roku 2008 zapojeno 59 328 rodin.⁵⁶

Pěstování nezákonné koky v roce 2009 probíhalo v Kolumbii na 68 000 ha (16% pokles) s tím, že regiony pro pěstování zůstaly nezměněny. Vzdušným sprejováním byla zasažena plocha menší o 28 725 ha a manuálním kácením o 35 571 ha. Potenciální produkce byla i nadále snižována a na konci roku činila 410 tun. Klesající vývoj bylo možné sledovat i u ceny za jeden kilogram čistého kokainu, která se ustálila na 2 147 USD/kg. Úřadům se v průběhu roku podařilo zadržet rekordní množství čistého kokainu a to o velikosti 203 416 kg. Programy zapojení rodin do ochrany lesů a Programy na zvýšení produktivity zahrnovaly přes 110 000 rodin.⁵⁷

V roce 2010 bylo za účelem produkce koky obděláváno pouze 62 000 ha, avšak následující rok se toto číslo zvýšilo o 3 %. Mírný pokles v obou letech vykázala výroba čistého kokainu, což se odrazilo na ceně, ta vzrostla o 29 USD, na 2 468 USD za 1 kilogram. Plochy, kde došlo k aplikaci herbicidních postřiků, se v roce 2010 zmenšily, ale hned následující rok došlo k rozšíření. Manuální kácení kokových rostlin bylo však i nadále zaváděno na menších územích (34 170 ha v roce 2011). Klesající křivku začalo vykazovat i zabavené množství kokainu. V roce 2011 investovala vláda 25,496 miliónů kolumbijských peso do Programu na zapojení rodin do ochrany lesů, čímž

⁵⁵ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2007 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/research/icmp/colombia_2006_en_web.pdf. S. 6 - 69.

⁵⁶ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2009 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia_coca_survey_2008.pdf. S. 6 - 52.

⁵⁷ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2009* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2010 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia-Coca-Survey-2010-ENGLISH-web.pdf>. S. 6 - 76.

poskytla asistenci 14 918 rodinám.⁵⁸ Oproti předchozímu roku došlo k poklesu v rozloze kokových polí, která se 48 000 ha dosáhla svého minima, což zredukovalo potenciální produkci o 36 tun. Cena čistého kokainu vzrostla jen nepatrně a vzdušné sprejování, stejně jako manuální kácení, postihovalo stále menší plochy. Zabavené množství kokainu však dosáhlo své třetí nejvyšší hodnoty a to 188 021 kg/rok. V období 2001–2012 bylo vykáceno až 259 086 ha lesa kvůli pěstování koky a 77 % všech dotázaných farmářů uvedlo, že hlavním důvodem ke kultivaci nezákonných plodin je jejich výnosnost, dále pak lehce dostupný trh a absence alternativ. V roce 2012 asistoval Program na zvýšení produktivity 17 062 rodinám ve 21 okresech, které obdržely technickou asistenci a organizační posilu v podobě 11,778 miliónu kolumbijských peso.⁵⁹

Rok 2013 nepřinesl žádnou změnu v rozlohách kokových polí a potenciální výroba kokainu pokračovala v mírně klesající tendenci. Průměrná cena za kilogram kokainu díky tomu dosáhla s 2 521 USD/kg svého maxima a sprejováním byly zasaženy plochy o 53 % menší než v předchozím roce. Podobný trend zaznamenalo i manuální mýcení, které kleslo o 28 % a poklesl i objem zadrženého kokainu.⁶⁰

V našem posledním sledovaném období lze pozorovat řadu nečekaných změn. Nelegální kultivací bylo postiženo celkem 69 000 ha půdy, produkce kokainu poprvé po deseti letech stoupla a to o celých 52 % a cena čistého kokainu vykazala pokles. Ničení nezákonných plodin v podobě sprejování se uskutečnilo na plochách o rozloze 55 554 ha (18% růst), ale manuální mýcení se propadlo na 12 496 ha. Zabavené množství kokainu také kleslo a opět došlo k posunům pěstitelských regionů, tentokrát směrem na jih, čímž region Central ztratil na významu, ale Pacific a Putumayo-Caqueta se staly důležitými kokovými oblastmi.⁶¹

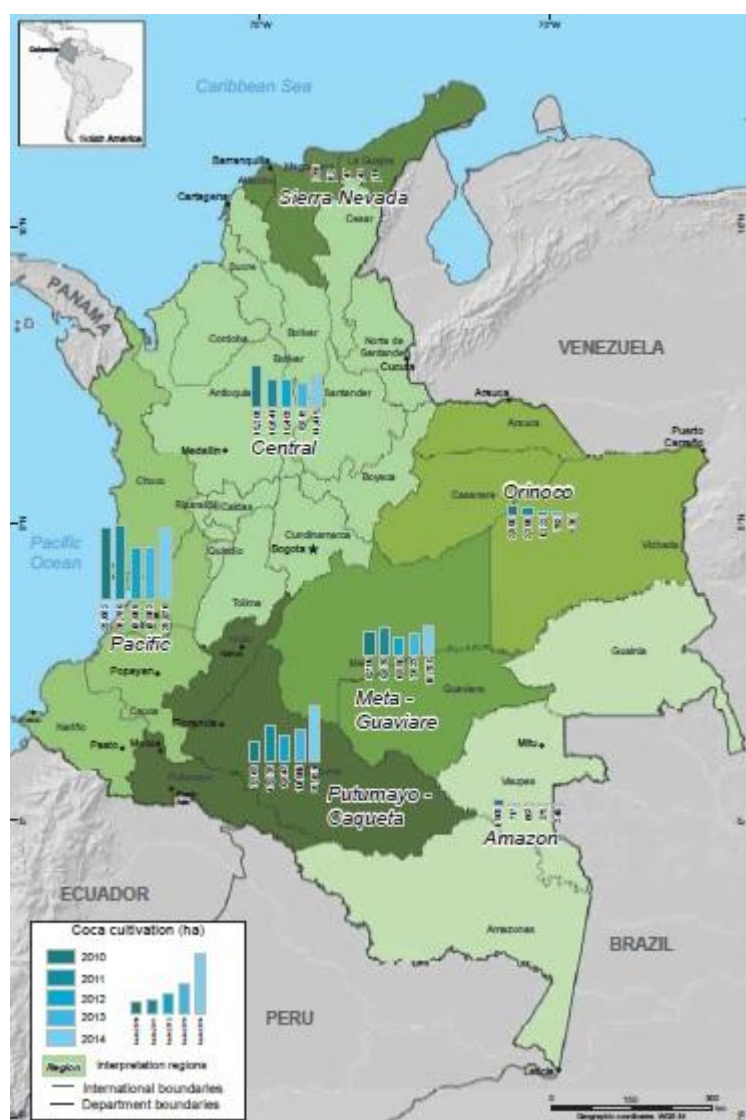
⁵⁸ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2011* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2012 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_Coca_cultivation_survey_2011.pdf. S. 8 - 69.

⁵⁹ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2012* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2013 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_Coca_Cultivation_Survey_2012_web.pdf. S. 7 - 83.

⁶⁰ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2013* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June 2014 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_coca_cultivation_survey_2013.pdf. S. 13 - 100.

⁶¹ UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2014* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, July, 2015 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/censo_INGLES_2014_WEB.pdf

Obrázek 2: Kultivace koky v kolumbijských regionech v letech 2010 – 2014

(Zdroj: Zdroj: UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2014* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, July 2015 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/censo_INGLES_2014_WEB.pdf. S. 27.)

V následující tabulce jsou přehledně uspořádány všechny pozorované ukazatele i s jejich meziroční změnou ve sledovaném období.

Tabulka 1: Sledované ukazatele v období 2004 – 2014

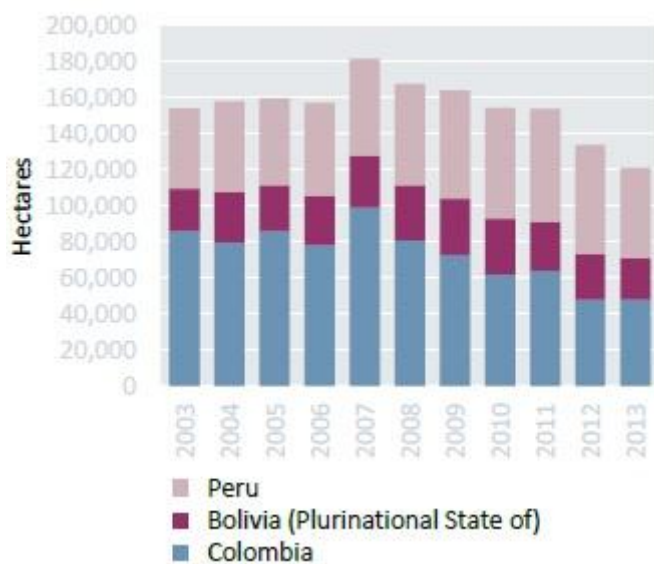
Rok	Rozloha polí (ha)	Meziroční Δ	Produkce tun/rok	Meziroční Δ	Zabavené množství kg/rok	Meziroční Δ	Cena	Meziroční Δ	Sprejování (ha)	Meziroční Δ	Manuální myčení (ha)	Meziroční Δ
2004	80 000		640		149 297		1 713		136 550		2 589	
2005	86 000	↑	640	–	173 265	↑	1 860	↑	138 775	↑	31 285	↑
2006	78 000	↓	610	↓	127 326	↓	1 762	↓	172 025	↑	41 346	↑
2007	99 000	↑	600	↓	126 347	↓	2 198	↑	153 134	↓	66 805	↑
2008	81 000	↓	430	↓	198 366	↑	2 348	↑	133 469	↓	96 115	↑
2009	68 000	↓	410	↓	203 416	↑	2 147	↓	104 771	↓	60 544	↓
2010	62 000	↓	350	↓	164 808	↓	2 439	↑	101 940	↓	43 690	↓
2011	64 000	↑	345	↓	155 832	↓	2 468	↑	103 202	↓	34 170	↓
2012	48 000	↓	309	↓	188 021	↑	2 473	↑	100 549	↓	30 486	↓
2013	48 000	–	290	↓	166 732	↓	2 521	↑	47 053	↓	22 056	↓
2014	69 000	↑	442	↑	166 355	↓	2 269	↓	55 554	↑	12 496	↓

(Zdroj: Vlastní zpracování informací uvedených v předchozím textu.)

Z výše uvedených dat můžeme vypožorovat hned několik trendů. Plochy osázené kokovými rostlinami vykazovaly v průběhu desetiletí spíše sestupný, avšak kolísavý trend, což se odrazilo i na produkci čistého kokainu, která až do roku 2014 pouze klesala. Čtvrtá sledovaná proměnná (cena za kilogram kokainu) vykazuje, až na pár výjimek, zcela opačný vývoj. Můžeme tedy tvrdit, že s klesajícím rozsahem kokových plantáží klesá i produkce čistého kokainu, ale jeho cena se zvyšuje, což potvrzuje základní ekonomickou skutečnost, že vzácný statek je dražší než statek volný. Množství zabaveného kokainu neukazuje žádný výrazný trend, ale od roku 2008 se toto číslo pohybuje nad 150 000 kg/rok, což můžeme přisuzovat zintenzivněným protidrogovým snahám kolumbijské vlády. V letech 2005 až 2008, kdy vrcholil Plán Kolumbie, můžeme pozorovat enormní snahy při redukci ploch zasažených nezákonnou kultivací. Od té doby klesla rozloha hektarů, kde je aplikováno buď letecké sprejování, nebo manuální kácení. Ačkoli je v rámci Programu na zapojení rodin do ochrany lesů podporováno myčení rostlin koky, neděje se tak ve velké míře, jako tomu bylo v předchozích letech.

Pokud bychom se spokojili s tímto poněkud omezeným pohledem, mohli bychom dosavadní protidrogovou politiku označit za účinnou, protože až na rok 2014 klesaly nejen plochy osázené kokou, ale také produkce kokainu a v posledních sedmi letech také plochy zasažené herbicidními postřiky. Pokud náš náhled na problematiku narkotik rozšíříme i na ostatní země, které hrají ústřední roli v produkci kokainu (Peru a Bolívie), zjistíme, že pokud dojde k poklesu osetých ploch a tím pádem i k poklesu výroby čistého kokainu v Kolumbii, můžeme s velkou jistotou očekávat naprosto opačný jev ve zbylých dvou zemích. Tyto závěry tedy potvrzují dřívější domněnky, že redukce na straně nabídky způsobí pouze přesun výroby z jednoho regionu/státu do druhého, ale globální produkce narkotik zůstane nedotčena.

Graf 2: Rozloha kokových polí mezi lety 2003 – 2013 v Peru, Bolívii a Kolumbii

(Zdroj: UNODC. *World drug report 2015* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, May 2015 [vid. 2015-09-10]. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf. S. XIV.)

Podle informací o roku 2014 můžeme usuzovat, že kokainový byznys v Kolumbii není pod takovou kontrolou, jakou by si mezinárodní společenství přálo, ale i přes to jsou viditelné změny k lepšímu. Nárůst velikosti polí, kde byly použity postřiky na hubení kokových rostlin, napovídá, že v okamžiku nárůstu kokainové produkce, je tato intervence použita vždy jako první, bez ohledu na to, že s sebou přináší více škod než užitku.

3.4 Financování programů alternativního rozvoje

Navzdory značné pozornosti, která je věnována alternativnímu rozvoji na mezinárodní úrovni, se politická podpora ještě nepřeměnila v plynulou finanční pomoc. Velkou překážkou jsou nesplnitelné vize donorů, kteří očekávají výsledky ve velmi krátkém intervalu, většinou do tří let. Pokud nedojde k požadovaným změnám, vloží v budoucnu své peníze někam jinam.

V období 1999 až 2008 překročily finanční prostředky Oficiální rozvojové pomoci (dále jen ODA) určené na boj s drogovým problémem 1 miliardu USD každý rok. Největší podíl na této částce (až 97 %) měly USA a největším příjemce byla bezesporu Kolumbie, která ve výše zmíněném období obdržela přes 5 miliard USD. Ostatním zemím Latinské Ameriky bylo poskytnuto 4,6 miliardy USD. Na podporu Plánu Kolumbie se vynaložilo přes 8 miliard USD, ale podle amerického Vládního kontrolního úřadu, pouze 20 % z této částky bylo využito na nevojenské účely, tedy na reformu justice a podporu ekonomického a sociálního rozvoje. V letech 2000 a 2006 překročily příspěvky ODA dokonce 2 miliardy USD, z čehož byla vždy polovina poslána do Kolumbie na posílení nejen alternativního ekonomického rozvoje a lidských práv, ale i na podporu činnosti Andské protidrogové iniciativy a Kolumbijské národní policie. V následujících letech začala americká podpora klesat a v roce 2012 představovala pouze 14 % z celkových 50 milionů USD.

V minulých letech poskytla Evropská Unie UNODC 50 miliónů USD na boj s drogami a organizovaným zločinem v Nigérii a Francie přispěla 2 milióny USD na boj s kokainovým problémem v západní Africe.⁶² Dobrovolné příspěvky pro UNODC v roce 2014 činily 287,8 miliónů USD s tím, že největšími dárci (více jak 3 milióny USD) byly: Světový program OSN pro HIV/AIDS, Brazílie, Dánsko, Evropská Unie, Kolumbie, Německo, USA a mnohé další země. Alternativní rozvoj tak vstoupil do nového období, kdy hlavními donory už nejsou země OECD a Čína, ale především země z Latinské Ameriky a z Asie. Distribuce těchto fondů proběhla následujícím způsobem: protidrogové programy byly financovány 160,6 milióny USD a fondy proti kriminalitě 127,2 milióny USD. Jedním z posledních příspěvků je částka 6,5 miliónu EUR od Evropské Unie

⁶² OECD. *Why Illicit Drugs Cannot Be Ignored in the Post-2015 Development Agenda for the Anti-Corruption Task Team* [online]. [Paris]: Organisation for Economic Co-operation and Development, November 3, 2014 [vid. 2016-02-01]. Dostupné z: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC/GOVNET\(2014\)7&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DAC/GOVNET(2014)7&docLanguage=En). S. 6 - 8.

na programy usilující o snížení poptávky po drogách v andských komunitách.⁶³ Může se tedy zdát, že během posledních let došlo k poklesu fondů na programy alternativního rozvoje, ale skutečností je, že se asistence alternativního rozvoje stala běžnou a byla integrována do širších regionálních rozvojových plánů. Tím pádem už nejsou některé intervence kategorizovány jako alternativní rozvoj.⁶⁴

3.5 Vliv drogového byznysu na vzájemné vztahy Kolumbie a USA

Obchod s drogami v Kolumbii má bezesporu dopad na její vztahy s okolními zeměmi. Nejen narkotika, ale i vnitřní nestabilita a korupce ovlivňují kooperaci na mezinárodní úrovni. USA v 80. letech minulého století podměnily takovou spolupráci certifikací, což je proces, který motivuje země k intenzivnějšímu boji proti drogám. Týká se nejen zemí, na jejichž území jsou narkotika vyráběna, ale i těch, přes jejichž území jsou později převážena. Podmínkou pro získání certifikátu je spolupráce s USA nebo vlastní iniciativa při plnění požadavků obsažených v Konvenci OSN o obchodu s narkotiky a psychotropními látkami. Udělený certifikát umožňuje danému státu získávat finance od USA.⁶⁵

V roce 1997 se USA rozhodly udělit Kolumbii certifikaci z důvodu vážné situace v zemi i přes nesplnění některých podmínek. Kolumbie tak čerpala pomoc při vojenském protidrogovém snažení v hodnotě 37 milionů USD, což vyvolalo mnohé protesty hlavně kvůli špatné morálce kolumbijských vojáků. V předcházejícím roce byla tato pomoc zastavena z důvodu neschopnosti Kolumbie čelit efektivně obchodování s narkotiky. V obavách o lidská práva si USA dokonce vymezily, kde jejich pomoc může být užita (především v jižní části země), a vyžádaly si také právo kontrolovat její distribuci. Americká vláda dále zpřísnila tresty pro obchodníky s narkotiky a zrušila zákaz extradice, ačkoli tyto kroky v 80. letech 20. století vyvolaly vlnu teroru ze strany drogových kartelů.

⁶³ Funds and Partners. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-01]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/donors/index.html?ref=menutop>

⁶⁴ UNODC. *World drug report 2015* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2015 [vid. 2015-09-10]. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf. S. 106.

⁶⁵ GAO. *DRUG CONTROL U.S. Counternarcotics Efforts in Colombia Face Continuing Challenges* [online]. [Washington]: United States General Accounting Office, February 12, 1998 [vid. 2016-03-23]. Dostupný z: <http://www.gao.gov/archive/1998/ns98060.pdf>. S. 18.

Tento obrat k lepšímu v kolumbijsko-amerických vztazích se týkal pouze americké vlády a kolumbijských protidrogových institucí, ne však kolumbijské vlády.⁶⁶

Roku 2007 bylo několik vysoce postavených osob v okolí prezidenta Uribeho vyšetřováno kvůli jejich propojení s paramilitárními skupinami nebo obchodníky s drogami. Nepodložená nařčení zahrnovala dokonce i samotného prezidenta a jeho rodinu. Tyto události způsobily v americkém kongresu obavy, zda kolumbijská vláda bude schopna dostát svým slibům, které se týkaly lidských práv a transparentnosti. Na základě toho došlo k zastavení pomoci kolumbijské armádě. Zatímco demokraté se snažili držet co nejdále od Uribeho, Bushova administrativa ho považovala za spojence. Kvůli obavám o pracovní standardy a životní prostředí byla prodlužována revize dohody o volném obchodu mezi USA a Kolumbií, kterou vyjednali republikánští zástupci, ale měli ji schválit demokraté. Méně spornou otázkou byla finanční podpora Plánu Kolumbie ve výši 700 milionů USD, protože tyto peníze byly určeny na protidrogové činnosti. Demokraté však požadovali zvětšení částky věnované na nevojenské účely.⁶⁷

Kvůli dohodě mezi USA a Kolumbií z roku 2009 o spolupráci v oblasti obrany se zhoršily vztahy mezi Kolumbií a Venezuelou. Dohoda se týkala pobytu amerických vojáků na kolumbijských základnách po dobu deseti let, kde měli pomáhat s protidrogovými aktivitami. Ještě nepotvrzená smlouva již spustila vlnu nevole nejen uvnitř Kolumbie, ale i mezi ostatními zeměmi Latinské Ameriky. Hlavním kritikem byl venezuelský prezident Hugo Chavéz, který pobyt Američanů v Kolumbii považoval za bezpečnostní hrozbu pro svou zemi. Americká strana potvrdila, že nedojde k nárůstu počtu jejích vojsk na kolumbijském území, a že se jedná pouze o dvoustrannou dohodu. Nicméně dokument vydaný Pentagonem, který uváděl, že kolumbijské základny mohou být použity jako výchozí bod při odpovědi na útoky ze sousedních zemí, situaci nezlepšil.⁶⁸

Za rok 2014 poskytly USA Kolumbii humanitární, vojenskou a rozvojovou pomoc ve výši přibližně 390 milionů USD. Kolumbie dokonce obdržela certifikaci o dodržování

⁶⁶ Colombia: US Relations. *Oxford Analytica Daily Brief Service* [online]. January 1998 [vid. 2016-03-22]. Dostupné prostřednictvím ProQuest: <http://search.proquest.com.zdroje.vse.cz/docview/192428850/fulltext/25988543A5684C01PQ/1?accountid=17203>

⁶⁷ Colombia: Paramilitary scandal strains US relations. *OxResearch Daily Brief Service* [online]. April 2007 [vid. 2016-03-22]. Dostupné prostřednictvím ProQuest: <http://search.proquest.com.zdroje.vse.cz/docview/192320798/fulltext/9FDC443EFA24327PQ/1?accountid=17203>

⁶⁸ TULLOS, Katherine M. More than just words?: The relations between Venezuela and Colombia and UNASUR intervention in the light of the Defense Cooperation Agreement between the United States and Colombia. *Law and Business Review of the Americas* [online]. Summer 2010, 16(3), 559-586 [vid. 2016-03-23]. ISSN 15719537. Dostupné prostřednictvím ProQuest z: <http://search.proquest.com.zdroje.vse.cz/docview/759759350/fulltext/AF78DFBFB0EC4ABBPQ/1?accountid=17203>

lidských práv, ačkoli jsou stále některé zločiny týkající se nedodržování lidských práv vyšetřovány před vojenskými soudy, i když by měly být stíhány před civilními.⁶⁹

Kolumbie se snaží zlepšovat své vztahy nejen se svým největším obchodním partnerem, tedy s USA, ale v posledních letech dochází k intenzivnímu rozvoji spolupráce i s Evropskou Unií. V letech 2007 až 2013 přijala Kolumbie od Evropské Unie finanční pomoc ve výši 210 milionů EUR, která byla určena na podporu nejen lidských práv a míru, ale také na potírání obchodu s narkotiky. Již 25 let neexistují pro Kolumbii žádné celní překážky při vstupu na evropský trh. Této příležitosti je hojně využíváno, což z Kolumbie činí největšího exportéra ze zemí Andského společenství národů (Bolívie, Ekvádor, Kolumbie, Peru) na evropský trh. Rozvoj takovéto spolupráce přispívá ke zlepšování domácího prostředí a k posilování dalších vztahů.⁷⁰

⁶⁹ World Report 2015: Colombia. *Hrm.org* [online]. [vid. 2012-10-30]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/world-report/2015/country-chapters/colombia#73fccc>

⁷⁰ VRŇÁKOVÁ, Irena. Obchodní dohody EU s Peru a Kolumbií v kontextu vztahů s Andským společenstvím. In: *Ústav mezinárodních vztahů Praha* [online]. 2014-02-10 [2016-03-22]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/obchodni-dohody-eu-s-peru-a-kolumbii-v-kontextu-vztahu-unie-a-andskeho-spolecenstvi>

4. Hodnocení úspěšnosti protidrogových snah

Dokonce i dnes, čtvrt století poté, co odstartovaly první programy alternativního rozvoje, podceňují nejen donoři, ale i další aktéři protidrogové politiky ekologickou, ekonomickou a politickou stránku alternativního rozvoje, což vede k vytváření nerealistických představ a k následnému zániku projektů.⁷¹ Úspěšnost intervencí alternativního rozvoje v kategorii stabilní zmenšení ploch osázených nezákonnými plodinami, lze identifikovat až po mnoha letech od okamžiku, kdy byly zavedeny první projekty. Zkušenosti také ukázaly, jak důležitý je postup při měření výsledků. Mnohdy jsou dopady lokálních projektů hodnoceny na národní úrovni, což zkresluje jejich skutečnou účinnost.⁷²

Mnoho let byl pokrok měřen podle dostupného množství nezákonných plodin nebo podle velikosti hrubého domácího produktu. V současné době, kdy se programy začaly více soustředit na populaci v postižených nebo ohrožených oblastech, je úspěch nebo také neúspěch měřen takzvaným indexem lidského rozvoje (Human Development Indicators), který byl vytvořen UNODC ve spolupráci se Světovou bankou.⁷³

4.1 Dopady protidrogové politiky OSN a jejích agentur

Již více než půl století se globální protidrogová politika vyznačuje velice striktní prohibicí, jejíž hlavní zbraní je ilegalizace narkotik. Celé toto snažení se souhrnně označuje jako válka s drogami a v posledních letech se začaly odkrývat její slabiny. Násilné donucování, aby lidé přestali vyrábět a užívat narkotika, nesnížilo chudobu ani nezlepšilo zdravotní stav nejvíce opomíjených obyvatel této planety.⁷⁴

UNODC, které je zodpovědné za prosazování represivních a prohibitivních politik, se v poslední době nachází mezi agenturami OSN, které zdůraznily obrovské škody

⁷¹ UNODC. *Alternative Development: A Global Thematic Evaluation* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, October, 2005 [vid. 2015-12-29]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/Alternative_Development_Evaluation_Dec-05.pdf. S. 1 - 17.

⁷² UNODC. *World drug report 2015* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2015 [vid. 2015-09-10]. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf. S. XIX.

⁷³ PIETERSE, Jan Nederveen. My Paradigm or Yours? Alternative Development, post-development, reflexive development. *ISS Working Paper Series/General Series* 229 [online]. September 1996, 1-36 [vid. 2015-01-24]. Dostupné prostřednictvím Google Scholar: https://scholar.google.at/scholar?q=My+Paradigm+or+Yours%3F+Alternative+Development,+Post-Development,+Reflexive+Development&hl=cs&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar&sa=X&ved=0ahUKEwj3rtfO-MHKAhXLBSwKHRhlAmMQgQMIGTAA. S. 358.

⁷⁴ HEALTH POVERTY ACTION. *Casualties of War: How the War on Drugs is harming the world's poorest* [online]. [London]: Health Poverty Action, February 2015 [vid. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.healthpovertyaction.org/wp-content/uploads/downloads/2015/02/Casualties-of-war-report-web.pdf>. S. 4 - 5.

způsobené současným přístupem ke drogám. V mnoha zemích po celém světě vyústily snahy kontroly drog ve vážné zneužívání lidských práv, mučení, masové uvěznění, šíření korupce a nestability, odpírání důležitých medikamentů a základních zdravotnických služeb. Komunity také čelí zabíjení, nuceným odsunům, sexuálnímu a fyzickému násilí. Zákaz tradičního užívání koky, opia a konopí při náboženských a léčebných praktikách učinil z původních obyvatel kriminální živly.⁷⁵

Paradoxně právě UNODC ve své publikaci *Mezinárodní standardy prevence užívání drog* uvádí, že z obecného hlediska je léčba drogových závislostí méně nákladná než všechny výše uvedené prohibitivní praktiky. Léčení je efektivní tím, že zredukuje nejen samotnou konzumaci narkotik, ale také dojde ke snížení zdravotních a sociálních nákladů. Ačkoli mnoho léčebných aktivit může být zpočátku náročných na finanční zdroje, každý dolar investovaný do léčby přinese desetidolarovou redukci výdajů na sociální služby a na boj s kriminalitou.⁷⁶

V roce 2005 vydalo UNODC také příručku *Alternativní rozvoj: Obecné tematické hodnocení* (Alternative Development: A Global Thematic Evaluation), kde přiznává, že programy alternativního rozvoje sice pomohly při redukci kultivace nezákonných plodin, ale jejich celkový přínos je jen stěží rozeznatelný. Bylo zjištěno, že do roku 2004 pouze 23 % pěstitelů nezákonných plodin obdrželo pomoc v rámci alternativního rozvoje. Za tímto číslem je sice skryta řada úspěchů, ale také mnohé nedostatky.

Některé programy měly dokonce negativní efekty. Například vyvíjení tlaku na nepřípravené zemědělce, aby se zapojili do mainstreamové společnosti nebo zaváděli technologie, které později vyústily ve spory o půdu a vodu. Často také docházelo k výběru nevhodných rozvojových praktik, když se země snažily dosahovat viditelných výsledků v krátkém časovém období. Již před několika lety UNODC tušilo, že musí dojít ke změně obzvláště v andském regionu, kde jsou nezákonné plodiny považovány za bezpečnostní hrozbu, ale i přes to byl tento problém řešen pouze právním donucením a přímým kácením s okamžitými výsledky. Drogová problematika je spíše záležitostí chudoby, která musí být řešena skrze rozvoj. Na druhou stranu studie ukázaly, že alternativní rozvoj stabilizoval zemědělství, zajistil kontrolu eroze půdy a podpořil aktivity v oblasti lesnictví. Rodiny,

⁷⁵ MURKIN, George. Another UN agency savages the drug war. In: *Transform Getting drugs under control* [online]. 2015-3-17 [vid. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.tdpf.org.uk/blog/another-un-agency-savages-drug-war>

⁷⁶ UNODC. *Mezinárodní standardy prevence užívání drog*. Přeložil Jiří Bareš. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost, 2014. ISBN 978-80-7440-097-1. S. 9.

které se zúčastnily studie v Peru, uvedly větší pocit bezpečí jako hlavní přínos alternativního rozvoje.

Jako další problém vidí UNODC přetrvávající neshody mezi dárci, vládami a komunitami o podobě procesů a cílů alternativního rozvoje. Tyto spory se pak promítají i do instrumentů OSN a mohou způsobit napětí při aplikaci odlišných strategií ve stejném nebo v sousedních regionech. OSN si také uvědomuje, že země, které jsou hlavními konzumenty narkotik, investovaly obrovské částky peněz do kontroly drog, ale zatím nebylo dosaženo výraznější redukce v globální konzumaci narkotik.⁷⁷

Mnoho let prosazovaná strategie kácení nezákonných plodin se také ukazuje jako nefunkční a spíše kontraproduktivní. Ve většině případů má za následek, že farmáři zarytě pokračují v pěstování dokonce ještě většího množství koky v odlehlejších oblastech. Vykácení je možné ve chvíli, kdy již existuje alternativa k nezákonným plodinám, v opačném případě dochází k nárůstu násilí a nejistoty nebo poškození životního prostředí, což znemožní pozdější aplikaci venkovského rozvoje.⁷⁸

Mezi hlavními kritiky současné války s drogami se objevil i Rozvojový program OSN (dále jen UNDP), což je agentura OSN, která je autorem strategií zaměřených na redukci světové chudoby. Podle UNDP má válka s drogami nejhorší dopady na nejchudší část světa, kde dochází k poškozování životního prostředí, k porušování lidských práv a k diskriminaci. Avšak snížení výroby drog a jejich užívání lze pozorovat jen stěží. UNDP požaduje, aby byly zaváděny nové a moderní přístupy. Cizí mu není ani představa dekriminalizace osobního držení drog, která je prý v rámci konvencí OSN přípustná a mnohé členské země ji úspěšně zavedly.⁷⁹

V dřívějších letech se ozvaly negativní ohlasy i vůči konkrétním zásahům v určitých zemích. Jedním takovým byl Plán Kolumbie. Podle UNODC kolem 80 % finanční podpory USA šlo na vojenskou část programu – nakupování moderního armádního vybavení, nová cvičení pro vojáky a jen zbylých 20 % bylo investováno na sociální rozvoj, což znamená, že bylo opomíjeno životní prostředí a lidská práva. V roce 2008, kdy měl Plán Kolumbie fungovat už 8 let, nebyl výhled na budoucí léta pozitivní.

⁷⁷ UNODC. *Alternative Development: A Global Thematic Evaluation* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, October, 2005 [vid. 2015-12-29]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/Alternative_Development_Evaluation_Dec-05.pdf. S. 1 - 17.

⁷⁸ WB. *Drugs and Development in Afghanistan* [online]. [Washington]: World Bank, December 2004 [vid. 2016-02-19]. Dostupné z: http://siteresources.worldbank.org/INTCPR/214578-1111996036679/20482462/WP18_Web.pdf. S. 13.

⁷⁹ MURKIN, George. Another UN agency savages the drug war. In: *Transform Getting drugs under control* [online]. 2015-3-17 [vid. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.tdpf.org.uk/blog/another-un-agency-savages-drug-war>

Obchodníci s drogami si zajistili informace o pohybu vojenských lodí a letadel, což přispělo k velkému usnadnění při pašování drog ven ze země.⁸⁰

I když UNODC ve svých oficiálních publikacích zastává názor dekriminalizace drogového problému a poskytování rozvojové pomoci, zdá se, že ne všechny agentury OSN jsou s touto novou politikou zcela srozuměny. Raymond Yans, vysoký představitel Mezinárodního výboru pro kontrolu drog (dále jen INCB), řekl, že legalizace marihuany v Coloradu a Washingtonu znamená vážné ohrožení veřejného zdraví a obecného blaha. Podle INCB je legalizace nejen nebezpečná, ale také nezákonná. Každoročně vydávaná zpráva nesouhlasí s postupem americké vlády, která dovolila Coloradu a Washingtonu zrušit pokuty za výrobu, vlastnění a distribuci konopí. Podle INCB je toto jednání v rozporu s platnými konvencemi o kontrole narkotik, které umožňují užívání konopí pouze k lékařským a vědeckým účelům. Výbor tedy apeluje na vládu USA, aby se ujistila, že tyto konvence budou dodržovány na celém jejím území. Dále INCB upozorňuje, že stále více států zmírňuje svou protidrogovou politiku. Některé země například povolily existenci tzv. coffee shopů nebo místností, kde si narkomani mohou injekčně aplikovat drogu. Takováto politika prý podporuje sociální a právní toleranci zneužívání drog a obchodování s nimi, čímž opět dochází k porušování dohod o mezinárodní kontrole drog.⁸¹ Jedním z těchto kritizovaných států je Nizozemí, kde sice marihuana zůstává i nadále nelegální, ale nizozemská vláda již 40 let toleruje maloobchodní prodej v tzv. coffee shopech, což podle INCB nelze dál snášet. Výkonný ředitel Canadian HIV/AIDS Legal Network, Richard Elliott, řekl, že trvání INCB na tom, aby všechny země jednaly na základě jejich výkladu protidrogových dohod bez ohledu na jejich vlastní právo, pouze vyústí ve větší nátlak na přetvoření doposud neúspěšné války s drogami.⁸²

⁸⁰ KANDA, Filip. Latinské oči Filipa Kandy – Boj proti drogám v Kolumbii – cesta správným směrem?. In: *Česká televize* [online]. 2008-07-18 [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/blogy/1447771-latinske-oci-filipa-kandy-boj-proti-drogam-v-kolumbii-cesta-spravnym-smerem>

⁸¹ INCB. *Contribution of the International Narcotics Control Board* [online]. [Vienna]: International Narcotics Control Board, February 2014 [vid. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.incb.org/documents/Publications/ePublication/E-Publication_E_FINAL.pdf. S. 1 - 41.

⁸² SULLUM, Jacob. As Drug War Dissent Mounts, U.N. Agency Rails Against Reforms It Cannot Stop. In: *Forbes* [online]. 2014-03-07 [vid. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/sites/jacobsullum/2014/03/07/as-criticism-of-the-war-on-drugs-mounts-a-u-n-agency-rails-against-reforms-it-is-powerless-to-stop/#7326cace4a7a>

4.2 Kritické názory ostatních zemí na protidrogovou politiku

Dokonce i mezi zeměmi OSN existují spory o tom, jak by měla protidrogová politika vypadat. Narůstající počet států, mezi nimiž je například Švýcarsko, Norsko, ale i Kolumbie a Mexiko, upřednostňuje programy zaměřené na zdraví a reintegrovaní bývalých narkomanů do společnosti a nevidí budoucnost ve striktních a represivních zákonech. Venezuela upozorňuje na finanční stránku, kdy jsou při současné situaci vydávány miliony dolarů na zdravotnictví a policii a to celkem bezvysledně. Švýcarsko je znepokojeno skutečností, že míra užívání návykových látek stále stoupá a navíc se na trhu objevily i nové psychoaktivní látky.⁸³

Požadavky na reformu přicházejí od bývalého generálního tajemníka OSN a dalších vysoce postavených představitelů, kteří upozorňují na to, že konvence OSN týkající se drogové problematiky jsou platné více jak půl století, ale k žádnému viditelnému snížení konzumace narkotik nedošlo. Ba právě naopak, současné drogy jsou čistější a levnější než kdy před tím. Jsou tedy vyslovovány i požadavky na revizi současných konvencí, i když v určitých oblastech jsou nadčasové. Vyžadují například, aby země dekriminalizovaly občany užívající narkotika a aby nezakazovaly programy tzv. harm reduction, což se jen málokdy podaří. V dnešním světě i nadále přetrvává mylná představa, že se válka proti drogám týká pouze Asie a Latinské Ameriky. Země celého světa jsou postiženy produkcí a obchodováním s drogami, a proto neexistují jednoduché hranice mezi zeměmi produkujícími, konzumujícími a tranzitními.⁸⁴

Další problémem je podle členských zemí také neschopnost OSN dosáhnout svého cíle ve snižování počtu HIV nakažených. Do roku 2015 mělo dojít k poklesu přenosu HIV mezi lidmi užívajícími drogy injekční formou o 50 %. Nicméně byl zaznamenán pouze 10% pokles.⁸⁵ Znepokojující je i fakt, že současná opatření jsou výhodná pro drogové kartely a organizovaný zločin, jejichž zisk z obchodu s drogami za jeden rok tvoří přibližně 500 miliard amerických dolarů.⁸⁶

⁸³ DOWARD, Jamie. Leaked paper reveals UN split over war on drugs. In: *The Guardian* [online]. 2013-11-30 [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2013/nov/30/un-drugs-policy-split-leaked-paper>

⁸⁴ HEALTH POVERTY ACTION. *Casualties of War: How the War on Drugs is harming the world's poorest* [online]. [London]: Health Poverty Action, February 2015 [vid. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.healthpovertyaction.org/wp-content/uploads/downloads/2015/02/Casualties-of-war-report-web.pdf>. S. 4 - 5.

⁸⁵ DOWARD, Jamie. Leaked paper reveals UN split over war on drugs. In: *The Guardian* [online]. 2013-11-30 [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2013/nov/30/un-drugs-policy-split-leaked-paper>

⁸⁶ Místo koky káva či ananasy. V Jižní Americe bojují proti drogám. *Ceskatelevize.cz* [online]. [vid. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1142629-misto-koky-kava-ci-ananasy-v-jizni-americe-bojuji-proti-drogam>

V březnu 2009 se konalo 52. zasedání Komise OSN pro narkotika, kde se hodnotily výsledky boje proti drogám. Podle zástupců Evropské Unie nelze pozorovat jakékoli zlepšení, neboť nabídka i spotřeba jsou na stále stejné úrovni, a tak by i nadále měly být v postižených oblastech zaváděny programy na posílení právního státu a poskytování pomoci narkomanům. Avšak ve středu kritiky se ocitla i samotná Evropa a USA, které by měly být více činnými na svém území, než bojovat s drogami v místě jejich vzniku, protože pokud klesne poptávka, klesne i nabídka.⁸⁷

4.3 Zásady vhodné protidrogové politiky

V současné době se programy kontroly drog soustředují jednostranně na potlačování dodavatelského řetězce, například formou mýcení nezákonných plodin. Ale tento druh intervencí se v andských zemích příliš neosvědčil. Zde je hlavním problémem poptávka, která neustále roztáčí kola drogového byznysu. Je všeobecně známo, že poptávka vytváří nabídku a mezinárodní poptávka po drogách rok od roku roste. Při aplikaci protidrogové politiky bychom měli mít tedy stále na paměti, že redukce nabídky by měla být zkombinována s redukcí poptávky, aby bylo dosaženo dlouhotrvajících výsledků. Politika redukce poptávky zahrnuje jak sankce, tedy právní donucení, tak i motivační rysy, což jsou důvody, proč by měli lidé přestat užívat narkotika.⁸⁸

V publikaci Mezinárodního konsorcia pro drogovou politiku se nachází několik principů, na které by měl být brán zřetel při tvorbě protidrogové strategie. Za prvé by všechny strategie měly být rozvíjeny pomocí stanovených objektivních priorit a veškeré činnosti by zároveň měly respektovat lidská práva. Dále by se mělo usilovat o snížení nebezpečných dopadů narkotik na společnost a znovu začleňování diskriminovaných skupin. Důležitou roli také hraje vláda, která by měla usilovat o otevřené vztahy se svým obyvatelstvem.⁸⁹

⁸⁷ 52. Zasedání komise OSN pro narkotika. *Mvcr.cz* [online]. [vid. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/newsletter/cz/newsletter-6.html>

⁸⁸ UNRISD. *Illicit Drugs: Social Impacts and Policy Responses* [online]. [New York]: United Nations Research institute for Social Development, November, 1994 [vid. 2016-01-23]. Dostupné z: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/4C3D0BE90FAD550480256B6400419B57/\\$file/bp2.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/4C3D0BE90FAD550480256B6400419B57/$file/bp2.pdf). S. 12 - 13.

⁸⁹ IDPC. *Drug policy guide* [online]. [London]: International Drug Policy Consortium, March 2012 [vid. 2016-01-23]. Dostupné z: http://www.drugpolicy.org/sites/default/files/IDPC-Drug-Policy-Guide_2nd-Edition.pdf. S. 2.

Jako jedna z dalších možností účinné protidrogové politiky se jeví legalizace narkotik. V omezené míře k ní došlo v Uruguayi roku 2013, kde bylo legalizováno konopí a podle odhadů by měly výtěžky organizovaného zločinu a drogových kartelů klesnout až o 40 milionů amerických dolarů. Avšak Uruguay musel mnohokrát svůj záměr obhajovat před mezinárodním společenstvím, které ho nařklo z porušování Jednotné mezinárodní konvence o omamných látkách z roku 1961. Na druhou stranu v tomtéž roce legalizovaly konopí také Colorado a Washington, země, které během debat o vhodnosti tohoto opatření nebyly vůbec zmíněny.⁹⁰

4.4 Zhodnocení dosavadní protidrogové politiky

Na základě všech výše uvedených skutečností bych se přikláněla k řešení drogového problému skrze snižování poptávky po narkotikách. Po více jak 30 letech opakovaného kácení kokových plodin, zabavování kokainu a postihování pěstitelů, nemůžeme učiněný pokrok prohlásit za převratný. Snad by měli tvůrci protidrogové politiky nyní upřít svou pozornost do stále ještě málo probádané oblasti spotřebitelů narkotik. Na druhou stranu by se tato nová politika neměla soustředit pouze na redukci poptávky bez ohledu na nabízené množství. Dle mého názoru by měly být sledovány a regulovány obě strany trhu, ale té první z nich, by se mělo dostat větší pozornosti a péče.

Dále považuji za velice důležité, aby drogové závislosti a poruchy spojené s užíváním narkotik byly léčeny dlouhodobě a efektivně. Ve prospěch tohoto tvrzení mluví i průzkumy, které došly k závěru, že léčba drogových závislostí je levnější než potírání produkce drog. Vadou na kráse této teorie je skutečnost, že léčba je velice náročná nejen na odborný personál a prostory, ale hlavně z časového hlediska. A právě čas je palčivým problémem současné protidrogové politiky. Mezinárodní společenství očekává výsledky v horizontu pěti let, a tak země nechají vykácet pole s nezákonnými plodinami, čímž sníží v daném roce výrobu drog na svém území a mají tak splněno. Další rok se produkce narkotik vrátí zpět na svou původní úroveň a bludný kruh se uzavírá. Opomenuta nesmí zůstat ani skutečnost, že koka slouží domorodému obyvatelstvu k nejrůznějším náboženským a léčebným účelům, takže absolutní zákaz pěstování kokových rostlin brání těmto lidem ctít jejich tradice.

⁹⁰ HURÝSEK, Lukáš. Válka proti drogám: uniklé informace ukazují na názorové neshody mezi členy OSN. In: *Legalizace. Magazin, který vám rozšíří zorničky* [online]. 2014-02-27 [vid. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/1053-valka-proti-drogam-unikle-informace-ukazuji-na-nazorove-neshody-mez-cleny-osn?magazineId=27>

Velký potenciál spatřuji v preventivních programech. Ty by měly být aplikovány zejména v oblastech, kde jsou narkotika zneužívána v největší míře. Důležité je zapojení nejen dětí, ale také dospělých. Jako vhodné se mi jeví programy na výměnu jehel, které se bohužel netěší velké oblibě u některých států. Tímto opatřením dochází ke snižování šíření nemocí mezi narkomany a tím pádem dalším úsporám ve zdravotnictví. Navíc je možné u narkomanů vyvolat zájem o hledání řešení a cesty ven z drogové závislosti.

Nápad USA, že pouze země, které projeví dostatečnou aktivitu v boji s drogami a obdrží certifikaci, na základě které pak mohou čerpat finanční pomoc, je podle mého názoru velkým krokem vpřed. USA tak vyslaly signál, že jsou připravené poskytnout pomoc každému, kdo ji bude potřebovat. Zároveň však upozorňují, že finanční prostředky budou do postižených oblastí proudit pouze za určitých, předem stanovených podmínek, což bylo již několikrát potvrzeno, když Kolumbie certifikaci neobdržela, a peníze byly zastaveny. K velké chybě však došlo při podpoře Plánu Kolumbie, kdy USA dovolily, aby bylo na vojenské účely použito až 80 % z celého jejich příspěvku, což způsobilo, že rozvojová pomoc byla zcela upozaděna. Stále si však myslím, že by tyto země, které posílají každoročně miliony USD do oblastí, kde bují produkce drog, měly zintenzivnit své snahy hlavně na domácím poli. Tím, že budou snižovat poptávku po drogách, prokážou Kolumbii a zemím jí podobným tu největší službu, protože jak už jsem v této práci mnohokrát zmínila, vysoká nabídka je jen reakcí na vysokou poptávku.

Pevně věřím, že se mezinárodní společenství poučilo z předchozích nezdarů a nyní se ocitlo se svou protidrogovou politikou na cestě, která má sice konec v nedohlednu, ale slibuje světu větší ekonomickou, ekologickou a sociální stabilitu a snížení utrpení nejchudších a nejzranitelnějších obyvatel naší planety.

Závěr

V této bakalářské práci jsem si kladla za cíl analyzovat efektivnost protidrogových snah OSN a zároveň jsem se snažila potvrdit hypotézu, že dosavadní protidrogová politika aplikovaná v Kolumbii není dostačující. Situaci v Kolumbii jsem charakterizovala popisem aplikovaných protidrogových programů, a následně jsem je doplnila analýzou dostupných dat, které se týkají produkce a obchodu s kokainem v této latinskoamerické zemi.

Na základě těchto informací jsem dospěla k závěru, že UNODC v Kolumbii zařazuje mnoho programů a projektů, které se nově zaměřují především na lidský aspekt a udržitelný rozvoj. Jsou tedy založeny na dobrovolnosti a nikoli na donucení, jak tomu bylo například u Plánu Kolumbie. Ten se navíc ukázal jako nefunkční i z důvodu nadměrného financování vojenských složek na úkor programů alternativního rozvoje. Naopak nové projekty podporují nejen rodiny a místní komunity, ale i drobné podnikatele a zemědělce. Zde bych chtěla jmenovat Program na zvýšení produktivity (Productive Projects Programme), pomocí něhož dochází ke snižování závislosti ekonomiky na drogovém průmyslu. Široké spektrum pomoci dále zahrnuje asistenci při ochraně lesů, při zlepšování designu balení alternativních výrobků nebo při hodnocení úspěšnosti protidrogové politiky. Pěstitelé nelegálních plodin často ukrývají svá pole v lesích, čímž dochází k nadměrnému odlesňování. Přínosným je proto i Program zapojení rodin do ochrany lesů (Forest Warden Families Programme), který klade důraz na obnovu a rozšiřování lesních porostů.

Avšak vzhledem k časové náročnosti výše jmenovaných projektů a skutečnosti, že byly představeny teprve před několika lety, lze jen stěží určit jejich skutečnou efektivitu. Zdá se však, že z hlediska trvalé udržitelnosti mají větší šance na přežití, než sprejování kokových rostlin. To lze krom dlouhodobé neefektivnosti také charakterizovat jako přístup, který má fatální dopady na zdraví a životní prostředí. Chemikálie ničí vedle nezákonných rostlin i ty legální a skrze podzemní vody způsobují zdravotní potíže obyvatelům dané oblasti. Nové programy jsou tedy vítány nejen pro jejich sociální aspekt, ale i pro ten ekologický a zdravotní. Analýza dat popisujících mimo jiné i velikost kokových polí a produkci čistého kokainu v Kolumbii za posledních deset let odhalila, že tyto ukazatele měly v drtivé většině klesající hodnoty.

Z dlouhodobého hlediska lze tedy tvrdit, že se kokainový problém v Kolumbii daří sice pomalu, avšak trvale snižovat. Všechna tato zjištění tedy vyvracejí mou prvotní hypotézu. Potíž ovšem vyvstane, pokud se zaměříme na zbylé dvě kokainové země, protože v nich lze pozorovat buďto stabilní nebo dokonce rostoucí produkci drog.

Pěstování nezákonných plodin a výroba narkotik mají samozřejmě také vliv na vztahy mezi jednotlivými zeměmi. Když Kolumbie posílila spolupráci s USA, které trvaly na přítomnosti svých vojsk v této latinskoamerické zemi, došlo ke zhoršení vztahů se sousedními státy, především pak s Argentinou, která se obávala možného rozšíření amerických vojsk i na své vlastní území. Ale ani vztahy mezi Kolumbií a USA nejsou jednoduché. Ať už přítomnost vojáků nebo rozdělení finanční pomoci vyvolávalo kritiku, jak na americké, tak na kolumbijské straně. Stále silnější obchodní propojenost vzniká také mezi Kolumbií a Evropskou Unií, která je navíc doplňována o rozvojovou pomoc.

Z obecného hlediska je problematika narkotik i nadále palčivým problémem lidstva. Ačkoli svět disponuje všemi potřebnými dokumenty a institucemi, které jsou nutné k redukci drogového problému, a mezinárodní společenství zápasí s drogami aktivně již déle než 30 let, nedošlo zatím na trhu s narkotiky k výrazným změnám a s drogami se potýká stále větší množství zemí. Tato skutečnost vyvolala v posledních letech vlnu nespokojenosti a také kritiky nejen ze strany agentur OSN, ale především ze strany členských zemí. Všichni se shodují na nutnosti přetransformovat současnou, velice restriktivní politiku v přístup, který nebude trestat, ale skutečně pomáhat. Výše finančních prostředků, která byla v průběhu let do války s drogami investována, činní celou situaci ještě více alarmující.

Zdá se však, že OSN již pochopilo nutnost vyslyšet tyto hlasy a začít přetvářet válku s drogami na spolupráci, která se zaměřuje na rozvoj a integraci oblastí postižených drogovým problémem. Určitý pokrok lze vypožorovat i ve snaze redukovat stranu poptávky po drogách, neboť dochází k postupné dekriminalizaci uživatelů narkotik a zavádění nejrůznějších preventivních programů či doporučení, které vzešly právě z půdy OSN. Nicméně otázka drog zůstává i nadále globálním problémem, k jehož řešení je zapotřebí spolupráce celého mezinárodního společenství.

Seznam literatury

Odborné zdroje

1. DELPIROU, Alain a LABROUSSE, Alain. *Koka, kokain, koks*. Přeložil Jiří Pechar. Bratislava: BRADLO a.s., 1993. ISBN 80-7127-009-1.
2. HORÁK, Slavomír. Drogová Hedvábná stezka. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf
3. INFORMAČNÍ CENTRUM OSN V PRAZE. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha: Tiskárna Reproprint, s. r. o., 2005. ISBN 80-86348-02-4.
4. KALINA, Kamil a kolektiv. *Drogy a drogové závislosti: mezioborový přístup*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. ISBN 80-86734-05-6.
5. KOZÁK, Kryštof. Permanentní válka? Drogy v zahraniční politice USA vůči Latinské Americe. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf
6. KRULÍK, Oldřich. Drogová problematika v současném světě: Nejenom předmět studia politické geografie. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf
7. PIETERSE, Jan Nederveen. My Paradigm or Yours? Alternative Development, post-development, reflexive development. *ISS Working Paper Series/General Series 229* [online]. September 1996, 1-36 [vid. 2015-01-24]. Dostupné prostřednictvím Google Scholar: https://scholar.google.at/scholar?q=My+Paradigm+or+Yours%3F+Alternative+Development,+Post-Development,+Reflexive+Development&hl=cs&as_sdt=0&as_vis=1&oi=scholar&sa=X&ved=0ahUKEwj3rtfO-MHKAhXLBSwKHRhIAmMQgQMIGTAA
8. ROMAN, Caterina Gouvis, AHN-REDDING, Heather M. a SIMON, Rita J. *Illicit Drug Policies, Trafficking, and Use the World Over* [online]. Lanham: Lexington Books, 2007 [vid. 2016-01-23]. ISBN 9780739120880. Dostupné prostřednictvím Google Scholar: https://scholar.google.cz/scholar?q=Illicit+Drug+Policies%2C+Trafficking%2C+and+Use+the+World+Over&btnG=&hl=cs&as_sdt=0%2C5
9. SMOLÍKOVÁ, Soňa a SMOLÍK, Josef. Aktéři kolumbijského obchodu s drogami: vývoj a proměny. *Obrana a Strategie* [online]. 2011 (1), 53-68 [vid. 2016-01-06]. ISSN 12146463. Dostupné prostřednictvím Proquest: <http://search.proquest.com/docview/876285489?accountid=17203>

10. SOBOTKA, Petr. Kokainové překladiště na rozcestí. Čeká Guineu-Bissau klid? In: *Ústav mezinárodních vztahů Praha* [online]. 2015-05-26 [vid. 2015-12-28]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/kokainove-prekladiste-na-rozcesti-ceka-guineu-bissau-stabilita>
11. STREATFIELD, Dominic. *Kokain dějiny*. Přeložila Jaroslava Kočová. Praha: B B art, 2003. ISBN 80-7257-957-6.
12. TESAŘ, Filip. Jdou, jdou tou balkánskou cestou. *Iir* [online]. 2010, roč. 34, č. 1 [vid. 2015-12-28]. ISSN 0543-7962. Dostupné z: http://www.dokumenty-iir.cz/MP/MPArchive/2010/MP01_10.pdf
13. UNODC. *Mezinárodní standardy prevence užívání drog*. Přeložil Jiří Bareš. Praha: Národní monitorovací středisko pro drogy a drogovou závislost, 2014. ISBN 978-80-7440-097-1.

Dokumenty

14. IDPC. *Drug policy guide* [online]. [London]: International Drug Policy Consortium, March 2012 [vid. 2016-01-23]. Dostupné z: http://www.drugpolicy.org/sites/default/files/IDPC-Drug-Policy-Guide_2nd-Edition.pdf
15. INCB. *Contribution of the International Narcotics Control Board* [online]. [Vienna]: International Narcotics Control Board, February 2014 [vid. 2016-02-19]. Dostupné z: http://www.incb.org/documents/Publications/ePublication/E-Publication_E_FINAL.pdf
16. OECD. *Why Illicit Drugs Cannot Be Ignored in the Post-2015 Development Agenda for the Anti-Corruption Task Team* [online]. [Paris]: Organisation for Economic Co-operation and Development, November 3, 2014 [vid. 2016-02-01]. Dostupné z: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DA/C/GOVNET\(2014\)7&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=DCD/DA/C/GOVNET(2014)7&docLanguage=En)
17. UN General Assembly Resolution. *Resolution 20/2 (1998)*. A/RES/S-20/2 (1998) [online]. 21 October 1998. United Nations. [vid. 2016-01-05]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/S-20/2
18. UN General Assembly Resolution. *Resolution 20/4 (1998)*. A/RES/S-20/4 (1998) [online]. 21 October 1998. United Nations. [vid. 2015-12-29]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/S-20/4
19. UNDCP. *Alternative Development in the Andean Area* [online]. [New York]: United Nations International Drug Control Programme, July, 2000 [vid. 2015-01-23]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/publications/alt-development_andean.pdf
20. UNDCP. *Technical Information Paper, Alternative Development as an Instrument of Drug Abuse Control* [online]. [Vienna]: United Nations International Drug Control Programme, November 4, 1993 [vid. 2016-01-04]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/Alternative%20Development/AD_DrugControlInstrument.pdf

21. UNODC. *Alternative Development: A Global Thematic Evaluation* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, October, 2005 [vid. 2015-12-29]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/pdf/Alternative_Development_Evaluation_Dec-05.pdf
22. UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2006 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/pdf/andean/Colombia_coca_survey_2005_eng.pdf
23. UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2007 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/pdf/research/icmp/colombia_2006_en_web.pdf
24. UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2009 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia_coca_survey_2008.pdf
25. UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2009* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2010 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
<https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia-Coca-Survey-2010-ENGLISH-web.pdf>
26. UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2011* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2012 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_Coca_cultivation_survey_2011.pdf
27. UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2012* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2013 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_Coca_Cultivation_Survey_2012_web.pdf
28. UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2013* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2014 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/Colombia_coca_cultivation_survey_2013.pdf
29. UNODC. *Colombia: Coca Cultivation Survey 2014* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, July, 2015 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/documents/crop-monitoring/Colombia/censo_INGLES_2014_WEB.pdf
30. UNODC. *Colombia: Coca Survey for December 2002 & Semi-Annual Estimate for July 2003* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, September, 2003 [vid. 2016-01-31]. Dostupné z:
https://www.unodc.org/pdf/publications/colombia_report_2003-09-25.pdf

31. UNODC. *Estimating illicit financial flows resulting from drug trafficking and other transnational organized crimes* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, October, 2011 [vid. 2015-01-22]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Studies/Illicit_financial_flows_2011_web.pdf
32. UNODC. *Making the World safer* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2007 [vid. 2015-09-26]. Dostupné z: https://www.unodc.org/pdf/unodc_brochure_2007.pdf
33. UNODC. *Political Declaration and Plan of Action on International Cooperation towards an Integrated and Balanced Strategy to Counter the World Drug Problem* [online]. [Vienna]: United Nations Office on Drugs and Crime, March, 2009 [vid. 2016-01-05]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/commissions/CND/CND_Sessions/CND_52/Political-Declaration2009_V0984963_E.pdf
34. UNODC. *World drug report 2014* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, June, 2014 [vid. 2015-12-26]. Dostupné z: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR2014/World_Drug_Report_2014_web.pdf
35. UNODC. *World drug report 2015* [online]. [New York]: United Nations Office on Drugs and Crime, May, 2015 [vid. 2015-09-10]. Dostupné z: http://www.unodc.org/documents/wdr2015/World_Drug_Report_2015.pdf
36. UNRISD. *Illicit Drugs: Social Impacts and Policy Responses* [online]. [New York]: United Nations Research institute for Social Development, November, 1994 [vid. 2016-01-23]. Dostupné z: [http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/\(httpAuxPages\)/4C3D0BE90FAD550480256B6400419B57/\\$file/bp2.pdf](http://www.unrisd.org/80256B3C005BCCF9/(httpAuxPages)/4C3D0BE90FAD550480256B6400419B57/$file/bp2.pdf)
37. WB. *Drugs and Development in Afghanistan* [online]. [Washington]: World Bank, December, 2004 [vid. 2016-02-19]. Dostupné z: http://siteresources.worldbank.org/INTCPR/214578-1111996036679/20482462/WP18_Web.pdf

Internetové zdroje

38. A new high. *Economist.com* [online]. [vid. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://www.economist.com/news/asia/21656705-new-high>
39. ABDULLINA, Dinara. *Analyzing the contribution of UNODC Alternative Development projects in the Andean region to achieving the principal Millennium Development Goal – Poverty Reduction*. Vienna, 2012. Diploma Thesis. WU VIENNA UNIVERSITY OF ECONOMICS AND BUSINESS. Vedoucí práce Andreas Novy.
40. Alternative development. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-01-05]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/alternative-development/faq.html>

41. BRANFORDOVÁ, Sue a NOSÁLEK, Petr. Plán Kolumbie selhává. In: *BBC česká redakce* [online]. 2002-01-21 [vid. 2015-12-22]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/korespondent/181.shtml>
42. Cocaine seizure (Colombia). *Interpol.int* [online]. [vid. 2015-12-22]. Dostupné z: <http://www.interpol.int/contentinterpol/search?SearchText=cocaine&x=0&y=0>
43. Commercialization project for alternative development products. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-22]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/colombia/en/da2013/proyecto5.html>
44. DOWARD, Jamie. Leaked paper reveals UN split over war on drugs. In: *The Guardian* [online]. 2013-11-30 [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.theguardian.com/politics/2013/nov/30/un-drugs-policy-split-leaked-paper>
45. Funds and Partners. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-01]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/unodc/en/donors/index.html?ref=menutop>
46. HEALTH POVERTY ACTION. *Casualties of War: How the War on Drugs is harming the world's poorest* [online]. [London]: Health Poverty Action, February 2015 [vid. 2015-01-24]. Dostupné z: <http://www.healthpovertyaction.org/wp-content/uploads/downloads/2015/02/Casualties-of-war-report-web.pdf>
47. HURÝSEK, Lukáš. Válka proti drogám: uniklé informace ukazují na názorové neshody mezi členy OSN. In: *Legalizace. Magazín, který vám rozšíří zorničky* [online]. 2014-02-27 [vid. 2015-11-12]. Dostupné z: <http://www.magazin-legalizace.cz/cs/articles/detail/1053-valka-proti-drogam-unikle-informace-ukazuji-na-nazorove-neshody-mezi-cleny-osn?magazineId=27>
48. Integrated Illicit Crops Monitoring System. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-24]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/colombia/en/simci2013/simci.html>
49. Integrated monitoring project for alternative development policies. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-22]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/colombia/en/da2013/proyecto6.html>
50. KANDA, Filip. Latinské oči Filipa Kandy – Boj proti drogám v Kolumbii – cesta správným směrem?. In: *Česká televize* [online]. 2008-07-18 [vid. 2015-12-02]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/blogy/1447771-latinske-oci-filipa-kandy-boj-proti-drogam-v-kolumbii-cesta-spravnym-smerem>
51. KRAUSS, Carolin. Drug Trade in Colombia Outlook: Perspectives for the future. In: *International Relations and Security Network* [online]. May 2008 [vid. 2016-01-24]. Dostupné z: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?id=123972&lng=en>
52. KRAUSS, Carolin. Drug Trade in Colombia The Illegal drug business and Colombian society. In: *International Relations and Security Network* [online]. May 2008 [vid. 2016-01-24]. Dostupné z: <http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Articles/Detail/?id=123972&lng=en>

53. MCDERMOTT, Jeremy. Is Colombia Again the World's Top Cocaine Producer?. In: *InSight Crime* [online]. 2015-05-06 [vid. 2015-01-08]. Dostupné z: <http://www.insightcrime.org/news-analysis/colombia-again-world-top-cocaine-producer>
54. Místo koky káva či ananasy. V Jižní Americe bojují proti drogám. *Ceskatelevize.cz* [online]. [vid. 2015-12-23]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/1142629-misto-koky-kava-ci-ananasy-v-jizni-americe-bojuji-proti-drogam>
55. MURKIN, George. Another UN agency savages the drug war. In: *Transform Getting drugs under control* [online]. 2015-3-17 [vid. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.tdpf.org.uk/blog/another-un-agency-savages-drug-war>
56. OJEDA, Susana. Alternative development from the perspective of Colombian farmers. In: *Transnational Institute (TNI)* [online]. 2011-07-11 [vid. 2016-01-24]. Dostupné z: <https://www.tni.org/files/download/brief36.pdf>
57. Rapid response projects: basic social infrastructure for communities harmed by illicit crops. *Unodc.org* [online]. [vid. 2016-02-22]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/colombia/en/da2013/proyecto2.html>
58. SULLUM, Jacob. As drug war dissent mounts, U.N. agency rails against reforms it cannot stop. In: *Forbes* [online]. 2014-03-07 [vid. 2016-02-19]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/sites/jacobsullum/2014/03/07/as-criticism-of-the-war-on-drugs-mounts-a-u-n-agency-rails-against-reforms-it-is-powerless-to-stop/#7326cace4a7a>
59. TENTHOFF, Moritz. Alternative Development, Economic Interests and Paramilitaries in Urabá. In: *Transnational Institute (TNI)* [online]. 2008-09-01 [vid. 2016-01-23]. Dostupné z: <https://www.tni.org/files/download/brief27fin.pdf>
60. UNODC Early Warning Advisory on New Psychoactive Substances. *Unodc.org* [online]. [vid. 2015-12-26]. Dostupné z: <https://www.unodc.org/LSS/Page/NPS>
61. Úřad pro drogy a kriminalitu (UNODC). *Osn.cz* [online]. [vid. 2015-09-26]. Dostupné z: <http://www2.osn.cz/system-osn/programy-a-dalsi-organy-osn/?i=97>
62. Zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN věnované celosvětové problematice drog. *Archiv.osn.cz* [online]. [vid. 2016-01-09]. Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=575>
63. 52. zasedání komise OSN pro narkotika. *Mvcr.cz* [online]. [vid. 2016-01-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/newsletter/cz/newsletter-6.html>

Seznam grafů

Graf 1: Kolumbie: implementace alternativního rozvoje v letech 2003 – 201425

Graf 2: Rozloha kokových polí mezi lety 2003 – 2013 v Peru, Bolívii a Kolumbii32

Seznam obrázků

Obrázek 1: Kokové pole uvnitř kolumbijského národního parku Puinawai27

Obrázek 2: Kultivace koky v kolumbijských regionech v letech 2010 – 2014.....30

Seznam schémat

Schéma 1: Dopady nezákonné kultivace vs. dopady alternativního rozvoje na stát20

Schéma 2: Rámec alternativního rozvoje v Kolumbii23

Seznam tabulek

Tabulka 1: Sledované ukazatele v období 2004 – 2014.....31